

A FRANKLIN-TÁRSULAT kiadta ában Budapestben megjelent s minden könyvtárnál kapható — az osztr. tartományok számára SZELINSZKI GYÖRGY es. k. egyet. könyvtáránál Bécsben. 1. Stefansplatz Nr. 6

JAKAB ÖDÖN. SZÉKELY HISTORIÁK

Ára füve 1 forint. RAJZOKKAL. Diszkötésben 2 prt.

Tartalom: Mit csinált örömeiben Darkó Dénes. — Hová lett a Gál Sándor kenyere. — A huszár. — Miért állott meg az aszfalvi alsó malomkerek. — Az adorjani mehek. — Az eltemett gyűrű. — A Keszeg Imre pásztorja. — A beteg asszony utja. — Hogyan került kapu a Szabó Lőrincz kertjére. — Mire jó egy idegen sirhalom.

A vidéki szálloda- s fürdő-vendéglős urak különös figyelmébe ajánlom hirdetémyemet.

GÉCZY FERENCZ

első budapesti 2039

elő- és tisztított baromfi-, tojás- és vadás-áru csarnoka

Budapest, IV., Duna-utca 10. sz.

az „*arany füzámhoz*“

ajánl az evadra idei szép tisztított fiatal libát, idei fiatal csirkét és fiatal poulardot, vadserst, vadkacsát és egyéb szison-vadakat. — Főraktár Magyarország részére valódi siriái és francia hizalt baromfiból, u. m.: poulard és kappanok, conservek. Ludzsir, naponta friss ludmáj, üzletemben kapható legújtanosabb ár mellett. *Tojás (friss) átnézett jótállás mellett.* Vidéki megrendelések utánvétel mellett pontosan eszközöletnek.

Javított amerikai EXCELLENT-SZÉKEK. Használhatók szék, szőlyeg-szék, nyugágy és rendes ággyanant. E székek az egyetlenek a vi ágon, melyek 10féle állásba helyezhetők; kiválóan alkalmasak támlás, dohányzó-, olvasó-, kerti, szunyókáló- és hólyg-székeknek, s katonai széknek is. Melyek nagy kényelemet és magasságos felemelést adnak, s így alkalmasak fahoz támasztva, vastagságukban 12 centiméternyi helyet foglalnak el, pontosan 8 kilogramm nehezségűek, s a dótán csomagként szállíthatók. E székek 2 vármáza nehezségű egységnek használhatók: a szok. tartósságúakat 3 évi jótállás nyújtják. Legelőbbek németi ajándékok, és Dr. med. Rainer által Budapestben, könyvü általalkítottak, valamint kényelmességük miatt betegeket és idősöket részére a legjobban ajánlatosak. E székek a főmebbi rajzhoz tökéletesen hasonlítanak. Bárnaára vannak lakkozva és párnázással (jute-szővel-bevonva) együtt 7 ft-ba kerülnek; fin. belga szőnyeggel elegánsan s elcsúszthatatlannal 8 ft; igen nagy és igen nehéz egységnek belga szőnyeggel 10 ft. Csomagolás 30 kr. 7000 drb lett eladva. Szállítás utánvétel mellett.

12 centiméternyi helyet foglalnak el, pontosan 8 kilogramm nehezségűek, s a dótán csomagként szállíthatók. E székek 2 vármáza nehezségű egységnek használhatók: a szok. tartósságúakat 3 évi jótállás nyújtják. Legelőbbek németi ajándékok, és Dr. med. Rainer által Budapestben, könyvü általalkítottak, valamint kényelmességük miatt betegeket és idősöket részére a legjobban ajánlatosak. E székek a főmebbi rajzhoz tökéletesen hasonlítanak. Bárnaára vannak lakkozva és párnázással (jute-szővel-bevonva) együtt 7 ft-ba kerülnek; fin. belga szőnyeggel elegánsan s elcsúszthatatlannal 8 ft; igen nagy és igen nehéz egységnek belga szőnyeggel 10 ft. Csomagolás 30 kr. 7000 drb lett eladva. Szállítás utánvétel mellett.

SCHÖBERL C., Budapest, IV., szerb-utca 13. sz.

VASÁRNAPI UJSÁG

18-İK SZÁM. 1885.

BUDAPEST, MÁJUS 3.

XXXII. ÉVFOLYAM.

Eltérítési díjtelétek: VASÁRNAPI UJSÁG és 1 egész évre 12 frt / POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: / félévre 6 + Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: / egész évre 3 frt / félévre 1.5 + Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: / egész évre 8 frt / félévre 4 + Keltalál előfizetésekhez a postalg megphátározott vitélélit is csatolndó.

RUDOLF TRÓNÖRÖKÖS.

Mikor a trónörökös főherceg a keresztességben e nevet kapta, egy öreg magyar tudós ezt az anagrammát csinálta a nevéből «Fordul». És valóban attul fogva nagyot fordult Magyarországon sorsa; és még mindig fordul, mindig jobbra fordul. Ha mi nem mondanók el, beszélőnek a kövek, a szobrok, a palotasorok, beszélőnek a vasutak, a gépek, a gyárak, beszélne maga a haza földje. A főváros kereskedelmi emporiummá, uralkodó lakhelyülé, európai nevezetességgé emelkedett; s vele versenyt haladtak a vidéki székvárosok, mivelődött a nép; — tudomány, művészet, irodalom magasra fejlődött; — iparunk virágzóvá lett; — kereskedelmünk kiterjedt; — hitelünk megerősült, országunk biztonságára honvédhadseregünk hatalmasan szervezte lett.

A szabadság minden téren meghonosult és érvényre jutott, alkotmányban, szellemben, vallásban és iparban, s a szabadság szülőtte: a belső rend; — és visszfénye a szeretet, mely a trónt körülragyogja. Mind e tanbizonyosságait Magyarország sorsa boldog fordulatának gazdagon egyesítve látja ország-világ e napokon feltárva azon országos kiállításban, melynek védnöke Rudolf trónörökös.

Megnyitó szavait, melyekkel a kiállítást felavató, mint valódi aranybülláját őrizheti a magyar nemzet. Igazságos, becsületünkre való és megérdemelt nyilatkozatok azok.

Ez a kiállítás emel bennünket az európai népek magaslatára. A büszkeség helyét felváltja keblünkben az önzetlenség, a mi amannál több.

Ipártársatunk magas védnöke, ki egykor a trónon fog ülni, e trón lépéseit erősti addig. Kívánjuk, hogy e munkája hosszú időn át tartson. Kívánjuk, hogy dicső atyja sokáig éljen, s trónörökösök sokáig legyen alkalmak e trón támaszait megszilárdítani; s hogy mielőtt homlokát a szent korona övezné, a nép szeretetét fonja halántékai körül.

Valóban nagy megnyugtató egy országra nézve, ha a távol jövődöbe is tisztán előre láthat; s ugyanazon nagyra törekvő alkotásnak, melyet a jelenben végez, folytatását szemlélheti a következő ivadéokban.

Azért nagy érdekléssel jegyez fel a nemzet minden vonást, mely a jövődők vezérének fedelmi alakját kidomborítja.

RUDOLF TRÓNÖRÖKÖS.

Gazdálkodók részére.
Mindennemű gazdasági gépek és szerek, nevezetesen Vidats-ekék egyes-kettős és hármas, rosták, vetőgépek, boronák, hengerek, morzóslók, járgány-csaplógépek stb. jelentősen lezállítottak 1891. tott árán kaphatók a

500,000
Nyújtunk a szerencsének jobbnak! Márka főnyereményt iger kedvező esetben a hamburgi nagy pénzsorsjáték mely a magas koronás által jóvalhatalmasított. Eme újabb játék-tervezet előnyös berendezés ában áll, hogy rövid pár hó lefolyása alatt 7 sorsolással 100,000 sorsjegyből 50,000 nyereményt kell biztosítani, ezek között vannak főnyeremények esetleges 500,000 b. márka illetéggel.

EXCELLENT-SZÉKEK.
Használhatók szék, szőlyeg-szék, nyugágy és rendes ággyanant. E székek az egyetlenek a vi ágon, melyek 10féle állásba helyezhetők; kiválóan alkalmasak támlás, dohányzó-, olvasó-, kerti, szunyókáló- és hólyg-székeknek, s katonai széknek is. Melyek nagy kényelemet és magasságos felemelést adnak, s így alkalmasak fahoz támasztva, vastagságukban 12 centiméternyi helyet foglalnak el, pontosan 8 kilogramm nehezségűek, s a dótán csomagként szállíthatók. E székek 2 vármáza nehezségű egységnek használhatók: a szok. tartósságúakat 3 évi jótállás nyújtják. Legelőbbek németi ajándékok, és Dr. med. Rainer által Budapestben, könyvü általalkítottak, valamint kényelmességük miatt betegeket és idősöket részére a legjobban ajánlatosak. E székek a főmebbi rajzhoz tökéletesen hasonlítanak. Bárnaára vannak lakkozva és párnázással (jute-szővel-bevonva) együtt 7 ft-ba kerülnek; fin. belga szőnyeggel elegánsan s elcsúszthatatlannal 8 ft; igen nagy és igen nehéz egységnek belga szőnyeggel 10 ft. Csomagolás 30 kr. 7000 drb lett eladva. Szállítás utánvétel mellett.

IGÉRVÉNYEK HITELE- TISZAVIDEKI SORSJEGYEKRE.
Huzás már május 1-en, 10-nyeremény 150,000 forint, csak 4 frt 50 kr. és helyeg.
XXIII. államsorsjegyek
darabja 2 forint,
huzás június 9-n, főnyeremény 60.000 frt p. j.
PÉNZELŐLEGEK
mindennemű részvényekre, sorsjegyekre, zálogjegyekre, magyar és osztrák vöröskereszt-sorsjegyekre, az egész arfolyamban, a legújtanos kamat-ira.

500,000
Ezen nyereményből az első osztályban 2000 sorsostalát ki 117,000 márka összegben. — Az 1. oszt. főnyeremény 50,000 mt. tesz a 2-ikben 60,000, a 3-ikban 70,000, a 4-ikben 80,000, az 5-ikben 90,000, a 6-ikban 100,000, a 7-ikben azonban esetleg 500,000 illetéggel 300,000, 200,000 stb. márka emelkedik. A nyereményhúzások hivatalból természetben vannak megállapítva. Ezen nagy, az állam által biztosított pénzsorsjáték legközelebbi első osztály nyereményhúzására kerül 1 egész eredeti sorsjegy csak 3.50 frt o. e. 1 fél 1.75 frt o. e. 1 negyed 90 kr. o. e.
Mindennemű megbízások, a pénz beküldése, postautoni fizetés vagy az összeg utánvétel mellett rögtön a legkedvezőbb feltételre, s mindenké az állam emírével állatot eredeti sorsjegyet töltök saját kezébe kapja.
A megrendelőkhöz a szükséges hivatalos tervezetek ingyen mellékeltek, melyekből egy a nyeremény beosztása az illető osztályokra, a másik szintén az illető betétek is megérthetők és minden buzsa után érdeket felélnének felhívás nélkül megküldjük a hivatalos buzsi lajstromot. Kívántra a hivatalos tervet előre megküldjük megtekintés végett bérmentve, és készek vagyunk nem telés esetében a sorsjegyet az összegnek visszatérítésére mellett buzsi elvisszavenni. — A nyeremények kifizetése természetben pontosan s az állam jótállása mellett történik. Üsopotartatunk mindig a szerencse kegyeltje volt és érdeket felélnének gyakran a legnagyobb nyereményeket fizették ki, többek között 250,000, 100,000, 50,000, 60,000, 40,000 stb. márkával. Egy ily, a legnagyobb alapsokra felkeltett vállalkozó előrelát-hatóság mindenről a legelőbb részvételre lehet bízton számítani s kerül ennélfogva, hogy minden megbízásnak megfelelőhessünk, minden megrendelést minél előbb, mindenesetre pedig 7. évi ápril 30-ka előtt az alábbi csegghez küldeni.
Kaufmann és Simon bank- és váltó-üzlete
Hamburgban.
U. 1. Ezenel köszönetünket nyilvánítjuk az eddig ajándékozott bizalomért, s kérjük a hivatalos tervezet áttekintésére által a gazdasági nyereségi esélyekről meggyőződnie, melyeket a sorsolások nyújtathatók k. A fentebbiek.

„MARGIT“
gyógy-forrás-víz
hazai és külföldi orvosi tekintélyek legjobb eredményeivel alkalmazzák: **tüdő-, gége- és a gyomor hurutos bántalmainál.**
Borral használva kiterjedt kedvezőségek örvend.
KIZÁRÓLAGOS FORAKTAR: **ÉDESKUTYLA.**
m. k. udv. szállítónál, Budapest.

Tapasztalataim, melyeket több évi működésem alatt bészi, némethoni és bélgumi gyógyszerárakban szereztem, de azon kíválmány is, hogy a külföldi gyógyszer készítmények elszaporodását ellenszoyozzam, arra indítottak, hogy legnagyobb gyógyszer-nyővály-kivonatokból, orvosi utasítás szerint, a máris nagykövetségű **KARPÁTI EGÉSZSÉGI LABDACSONKAT** készítem s árusítam, melyek eldugulás, nyálkásodás étvágyhiány, gyomorban, felfúvódások, szédülés, fejfájás, váltóláz, aranyér, bőrküütés, kőszvény, viz-kór és vesebajok ellen a legfőnyesebb sikerrel alkalmazhatók. — Főraktár **Friedrich János** gyógyszerésznél **Malaczán**, Pozsonyban. — 1 doboz ára 21 kr., 1 tegeres 6 dobozzal 1 frt 5 kr., nem bérmentes küldeményél 5 kr. helyegdíjjal több. Ha a labdacsonk árához 20 kr. mellékeltek és az egész összeg postautalvánnyal beküldedik, akkor a megrendel mennyiség az összes birodalomban bárholá bérmentve küldetik. — Ezen esetben 1 tegeres ára 1 frt 25 kr., 2 tegeres 2 frt 30 kr., 3 tegeres 3 frt 35 kr., 4 tegeres 4 frt 40 kr., 5 tegeres 5 frt 50 kr. — Egy tegeresnél kevesebb nem küldetik. 1956

riasságon kívül semmi udvari etiquette nem... riasságon kívül semmi udvari etiquette nem... riasságon kívül semmi udvari etiquette nem... riasságon kívül semmi udvari etiquette nem...

Az általa kezdeményezett és vezérlete alatt szerkesztett nagy népismi mű alkotása is egyike a trónörökös jellemét kiegészítő vonásoknak.

Az is nagyon megszivlelendő körülmény, hogy egy trónörökös nem élvhajhászó, hízegő udvaroncokkal veszi körül magát... Az is nagyon megszivlelendő körülmény, hogy egy trónörökös nem élvhajhászó, hízegő udvaroncokkal veszi körül magát...

Adjon az Isten hosszú életet és erőt, szerencsés sorost a trónörökösnek, nagy — és egykor még nagyobb feladataihoz!

J. M.

A LIGETVÁROSBAN.

Mert ezentul már ez lesz a neve a városligetnek.

Kétségkívül érdekes látvány lesz mindenkinek, ifjunak, öregnek, de az érzékenyülésig megható mégis azon étebb ivadéknak, a ki ismerte a negyven év előtti Magyarországot, azt a kort, melyben Széchenyi kimondta, hogy Magyarország *'lesz'* és ezek közt legkiválótlak azoknak, a kik nem igen hittek e jóslat teljesülésében.

De meglepő lesz még azokra is, a kik hittek ugyan e jövődőlésben, de nem hitték, hogy ez ily gyorsan közeledik valósulása felé.

Mert ha ezek közül valaki, plane a kis-kunsági buczkák közül érkeze föl, egyszerre megáll a nagy iparszarnok homlokzata előtt s körültekint, valóságos megdöbbenést érezhet, pillanatra azt gondolva, hogy idegen földön van, vagy hogy hazáját valami bámulatos varázshatalom az éjen át, mialatt ő ide érkezett, kicsérlette.

A feleskei notáriuus, föltámadva sirjából, ide látogatva, elmélülten szaladna vissza falujába, abban a hiszemben, hogy kisértetek világába tévedett.

És némileg igaza is van, azzal a különbséggel, hogy itt nem a mult, de a *jövendő* támadt föl, s az mutatja előlegezett alakját néhány holdnyi területen...

Tárgyak, emberek, alakok, modor és szellem, mind olyan különös, szokatlan, újdonság, olyan nyugot-európaias, annyira elütő az ó-magyarától, a falusiasától, a kisvárosiasától, hogy szinte nyomasztó hatása a vidéki látogatóra, mint a szalon tükörparkettje és imponáló eleganciája a kunyhók egyszerű lakosára.

És a mi épen kísértetessé teszi a dolgot: ezek az emberek, a kik itt ládákat pakolnak ki, hordókat hengergetnek, állványokat, termeket rendezgetnek, mindannyian sietnek, mintha hajdu állna hátuk mögött, és robotban dolgoz-

nának — pedig hát ezek mind uraknak látszanak, és valóban azok is; modoruk oly előző-keny, finom, udvarias, hogy zavarba ejtik a régi világ emberét; arcaikon az látszik, mintha büszkék volnának arra, hogy ily közönséges munkát végeznek — és a mi aztán a legcsodálatosabb, ezek a sürgő-forgó emberek, a kik közül járatlan szemnek pusztá tekintetre, külső-jük után, lehetetlen kiismernie, hogy melyik a gróf, melyik a pinceszér, melyik a milliomos, melyik a kiskereskedő, ezek mind — csodák csodája — magyarul beszélnek, és talán tán csakugyan valóságos magyar emberek, és egyik sem szólítja meg Nagy-Zajtai István urat, hogy tud-e németül, és nem felelheti nekik büszkén, hogy — 'hogy ne tudnék, hiszen magyar vagyok?'

Hát már nem szégyen a munka, de még a szolgálat sem, és nem előkelőség bizonyítványa a német szó?

A bejártat vendéglőjében nyájasan üdvözli egy tekintélyes alak, talán a főispán? — a kire a vendégek fogadásának földadata néz; kérdi mit parancsol, helylyel kínálja, széket tol alája; az őt nagyságolja, s ő nem tudja, hogyan tisztelje. Bemutatja magát mint főpinceszért. De mintha látta volna valahol Veszprém-ben uri fogatot, mint jó módu földbirtokost. Igen is, van birtoka, és pedig jóval több mint nyolcz szilvafája. Egyébként volt főhadnagy, Zajtay uramat jó latin társalgásával zavarba hozza, s ittletét azzal magyarázza meg, hogy ez most neki vendégszerep, s ez idén itt előbb akar aratni, mint otthon a Bakonyban.

A kiállítás egy fényes város, olyan szebb-nél szebb, egymástól teljesen különböző alaku épületekkel, mintha mind remekbe készült volna (a minthogy ugy is van), látványnak megkapóbb, mint magának Budapestnek bármely része; és ez mind egy fél év alatt, némelyik egy hónap alatt nőtt ki itt a földből, mint egy óriási gomba. Köztük néhány, mint a *Vadászlak*, a *Keleti pavillon*, emlékeztetik ama rajzokra, melyeket tündérmesekönyvek közé nyomva látott, de a melyekben akkor sem hitt. Mik lehetnek ezek? Valóságosak-e vagy csak szemfényvesztés, mely egy intésre elenyész? És mi a céljuk?

Itt lőt-fut egy vörös szakállu uri ember, a ki mindenkivel, a legegyszerűbb kinézésű látogatóval is, mintha barátságban állana, egy negyed óra alatt husz jövőmenővel érkezik, ötvennel kezét fog, vagy kétszáznak köszön és intetet. Ez bizonyosan valami hivatalból kirendelt vezető, utmutató, magyarázó — valami czibil policzáj. Kérdezget tőle egytmást, az mindegyre olyan feleletet ad, mintha itt minden szakmának ő volna a mestere, készítő munkása. Lakatos, festő, szürszabó, masiniszta, asztalos, bodnár, harangöntő, stb. mesterségek nyan titkai szórja ki csak ugy az ingujjából, mint valami vásári ezermester a csepűt az orrából. Ki lehet ez, mi lehet ez? Némelyek tegeznek, mások gróf urnak, legtöbbben meg épen excellenciáznak nevezik. Tyhű terringettét, ugyan így, hogy borralalóval meg nem kínálta. Hát hiszen ez az a híres 'ipargróf.' Többbszörös milliomos, és így izzasztja magát itt reggeltől napestig. Szegény ember...!!

Zajtay urammak ez már sok, több a soknál. A miről hallott, olvasott, azt itt mind egymásután föltalálja. Alföld, hegyvidék, városok, faluk csodáit. Hisz ez olyan, mint a tündérvilág, a melyben az ember a mire gondol, azt egyszerre előtte látja. Legjobban szeretne ő már egy darab régi Magyarországot. Hát egyszerre ott van előtte egy alacsony ház, fölírva homlokára: *'Debreceni csárda.'* Hát még ez a vágya is teljesül. Csakugyan nem bir kifogyni a

meglepetésekből. Bemeleg oda és egy öblös száju üveg mellett eldudolja a mélabús dalt:

Nem ugy van már, mint volt régen,
Nem az a nap sűt az égen. —
VAJDA JÁNOS.

A VÉN DIÓFA.

Régi, régi idők óta
Áll kertünkben egy diófa,
Pusztúl a kert évről-évre,
Ez az egy fa minden éke.

A sөvény is leszakadt már,
Ez itt úgy sem sokat használ.
Kinek nincsen tűzifája:
Egy este majd elhuzgálja.

Most az egész falu erre
Kezd ösvényt a szőlőhegyre.
A mikor a dió érik
Rendesen itt jönnek végig.

S a jámbor fát a kertvégen
Meg-meglepek hárman-négyen.
Egész falu koppaszatgaja,
Legkisebb részt kap a gazda.

Akárhányszor egymémelyik
Arra is rá vetemedik,
Hogy merészen fel is mászik,
Csak lest álljon lenn egy másik!

De a vén fa ezt nem bánja,
Meg van áldva minden ága.
Habár sok van, a ki néki
Jó szót sem mond, csak megtépi.

Sőt egyszer már nehány álnok
Éltére is reá vágyott.
Pajkosságból a gaz fattyak
Nagy odvába tűzet raktak.

És a szegény vén, odvas fa
Ott megéve, félig aszva!
Melyen a tűz el nem ragadt:
Alig pár ép ága maradt.

S hogy ily esűfot tettek véle:
Ó felejtí évről-évre.
Be-beforrija egy-két sebet.
Marad rajta úgy is elég.

Éppen mint a jobb időkben,
Most is terem elég bőven.
Minden újabb tavaszra bár
Kevesebb a zöld ága már.

De a menőt termő ága,
Mig van rajta, megkínálja.
Még tán azt is, ki régente
Pizkos kézzel megsértette...

PETRI MÓR.

A MENEYEI BIRODALOMBÓL.

Tamsul, 1855. márczius 15.

Kedves Szerkesztő Úr!
Ugy gondoltam, hogy illenék már életjelt adnom magamról, főleg most, mikor a francia-khinaí konfliktus az alig ismert *Formóza* szigetét, a hol jelenleg lakom, a közérdeklődés tárgyává tette. Van itt sok olyan dolog, a mi szép is, érdekes is, és újságja való.

Már mult év július végén gyanitották a mandarínok, hogy olyan fessűlű állapot jó létre köztök és a francziák között, a mi esetleg szakadást eredményezhet. Hozzá is fogtak a készülődéshez legott. Összevásároltak tömérdek Mauer-puskát, Krupp-ágyut és sok minden vízi és szárazföldi ember-irtó gépet. Hajók rakodtak meg efféle dolgokkal, és hordták szerzetét a kikötőkbe. Ide is jött több rakomány. Még igen jól emlékszem arra a bizonyos hajóra, a mely egy szép reggelen házaink alatt horgonyt vetett oly ártatlansággal, mintha csak theát vagy opiumos ládákat szállított volna; pedig kiűlt,

hogy színig tele van dinamittal! Iparkodtunk a dolgot simítani, mert ha kiűl, hogy annyi dinamit van a kikötőben, a mennyi a sziget északi részét légbé röpíteni képes; az egész város megfutamodik. Azt állítottuk tehát, hogy a dinamitból hiányzik az az anyag, a mi azt robbanó-képesé teszi. Ez uton megmenekedtünk a panique tól; de vigyáztunk is, hogy ne ismétlődjék a khinaí kuli ismert szokása, mely szerint pihenéskép ráúl a löporos hordóra s kedélyesen pipázgat. A kirakodás — nem kis csodálkozásunkra — megtörtént minden baleset nélkül.

Augusztus hó elején *Lespés* ellen-tenger-nagy parancsot kapott a szomszéd *Kelung* lövetésére. E hőstett befejezte után a khinaíak elhátározták *Tamsui* kikötő azonnali bezárását. Számos torpedó rakatott le, kövel terhelt zsonkok sülyesztettek el. Egy szóval vizen bejutni ide többé nem lehetett. A lakosság most már megkönnyülve várta az események fejlődését.

Október elsején 6 francia vértés hajó kiűl megjelent, s értésül adta, hogy következő nap reggeli 10 órakor az erődöket lövetni fogja. Nevezetes erődök! Egy vékony kőfallal védett ágyutelep a tengerparton, s egy halomra épült földsánc. Az elsöben 4 harmadrendű Krupp-ágyu, a másikonban 2 özönvíz-korabeli meg nem nevezhető instrumentum, a minek elűtése is veszélylyel jár. Ezeket elhallgattatni 20—30 tonna súlyu ágyukkal ugyan nem valami nagy dicsőség.

A khinaí generális, *Szun-khaji-hoá* nem ijedt meg. Elhelyezte katonáit a bokrok mögé, s az ingatag erődökből megkezdte a tüzelést reggeli 6 órakor. A francziák sem maradtak restek, viszonozták az ágyuzást, s éjjeli 9 óráig majdnem 2000 darab bombát szórtak a khinaíakra, juttatva azokból egy jó adagot nekünk európaiaknak is.

Október 8-án megtörtént a partra szállás, végződve a francziák teljes visszaveretésével. E nap nem volt tanácsos az utczán mutatkozni, mert a bombánál sokkal veszedelmesebb puskagolyó hullott mindenfelé. Házaink ugyszólván a csata színhelyén vannak, és így nem esoda, ha a kiméletlen golyóktól sokat szenvedtek. Október közepétől kezdve nyugodtabb napjaink voltak, a csatározás megszűnt, s a khinaí katonák nagyszabásu védművekhez fogtak.

Tamsui (magyarul: 'friss víz') egy ugyanoly nevű folyó torkolatán fekszik. E folyó *Kelung* közelében ered és számos mellékágaktól táplálva, hamar hajózhatóvá válik. Fontossága nem kevés már annyiból sem, hogy a theatermelő vidékeket metszi át, és érinti Észak-Formóza fővárosát, *Tháj-péj-fut*, valamint a kereskedelmi piaczáról nevezetes *Tvautitiá*, torkolata pedig a kisebb járatu oceáni hajóknak szolgál kikötőül. A francziáknak mostani szándoka műveleteiket a folyam egész mentére kiterjeszteni. Kelungnál kezdtek és lassan, de biztosan haladnak előre.

A fennemlített *Tháj-péj-fu* és *Tvautitiá* városok közvetlen egymással mellett fekszenek. Az első székhelye a magasabb tisztviselőknak, míg a másikat többnyire thea-kereskedők lakják. E két helyet kellett legutóbb meglátogatnom, hogy a khinaí újév alkalmából az összes mandarínságnak személyesen gratuláljak. Nem kis érdeklődést kötöttem a kirándulásomhoz, a mennyiben a mostani komplikált helyzet kíváncsiságot meglehetősen felcsigázta.

Márczius 6-án egy helyi gőz-ladikot felszerelve, egy irlandi fu társaságában megindultam. Az nap véletlenül nem esett, sőt kőd sem volt, és így teljesen élvezhettük mindazt, a mit az ilyen kirándulás nyujtat. Ladikunk a dagály által is segítve, vigan sikamlott tova a most ki-

haltnak tetsző folyamom. Az első kanyarulóán khinaí katonák nagyban hányták a földet holmi erődítményen, melynek közepéből keresztbe tett fenyő-ágas magaslott ki csigával és kötelekkel. Mint khinaí kapitányunk angol hangsúlyozással magyarázta, három ágyut állítottak itt fel. Azokból kettő csak elrettentésül szolgál, de a harmadik, az már Krupp-ágyu! Innen fogják majd a khinaíak lövetni *Tamsuit*, ha azt egyszer a francziák megszállották. Itt hever a berekedt 'Ván-nien-csing' khinaí ágyunaszád is, még pedig légberőpítésre készen, mihielyt az ellenség közeledik. Láttunk sok zsonkot is fa-horgonyaikhoz kötve elhagyatottan; legénysége majd csak akkor népesíti be újra, ha az ostrom-zárnak vége lesz.

A kanyarulon túl tágas síkság terül el. Itt természetik az amerikai piaczon kedvelt formózatheat, és itt vannak az észak-vidék népebb városai is.

Kis gözöskünk *Tvautitia* mellett zátonyra jutott, s már kezdtünk kétségbeesni expediciónk sikere fölött, midőn a legénység kapitányuk példájára a vízbe ugrált s egy kis erőmfeszítéssel a járművet ismét a folyam medrébe tolták. Kapitányunk a gözsippal egy nagyot fűtyentett, s ladikunk megáll a bámész néptől hemzsegő kirakodó előtt. Szolgáink gyaloghíntőkért mentek, mert azok nélkül nem illik hivatalos látogatást tenni; mi pedig megérkeztüket várva a parton ácsorogtunk.

A khinaíak — mint mindig — most is ártatlan kíváncsisággal fogtak körül. Velük beszélni lehetetlen volt, mert ilyen távolságra Pekingtől a köznép nem érti az udvar dialektusát. Így hát csak egymásra mosolyogtunk. Meglepett mindkettőnk az, hogy a francziákkal folyó ellenségeskedés dacára sem részesültünk semmi tüntetésben. Apraja-nagyja barátságosan állt körül; érdekes arcu kis lányok, apró gyermeket hordva hátukon, merészen tapogatták ruháinkat. Bátor ségukat megjutalmazandó, társam fehér színű süteményeket osztott ki közöttük, mi ő egy mellette álló süteményes fatábláról szedett le. Volt öröm a kicsinyek között: a kapott ajándékot magasra tartva futottak haza felé.

A dolog komoly oldala azonban most kezdődött, fizetni kellett volna, de nem tudtuk, mennyit. A czofpos pék-inas mint kérdőjel állott előttünk. Társam zsebébe nyul, egy hongkongi 20 czentés ezüst darabot huz ki, s azt fizetésekké átnyujtja. A süteményes ujjai között forgatja a pénzét, de a várt öröm helyett arca savanyu kifejezést ölt. Társam másodszor is zsebébe nyul, s ezuttal egy japáni 20 czentest ad át. A kis pék megnézi, megforgatja, sőt meg is pengeti, és ime arczimai kitágulnak, szemeit mosolyogva vite föl és visszaadja az első 20 czentest. Így tudtuk meg a japáni apró-péncz elűnyét a hongkongi fölött! Ezalatt hord-székünk is megérkeztek, s mi gyors menetben vittünk Li mandarin lakása felé.

Li, a formózi tisztviselő egyik legnevezetesebbje, teljesen haladó-párti, szereti az európaikat, s elismeri azok fölenyét saját nemzete fölött. Most épen kegyvesztetlen áll, sőt hirlik, hogy halállal fogna lakolni, ha a vád, mely szerint ő volna oka *Kelung elvesztésének*, reá bizonyulna.

Ajtójának küszöbén várakozott, s látható örömmel vezetett házába, hol egy angolosan készült lunch-csel megvendégtelt. A napi eseményekről aggódva beszélt, de bizott a jövőben, s reménykedett, hogy még minden jól fog végződni. Tudatta, hogy *Liou*, a generalissimus, aznap a harezterre sietett rossz hírek következében. A francziák két nappal előbb nagy

támadást intéztek a tamsui-i utat elzáró khinaí erődítmények ellen, miket a khinaí csapatok bátor ellenállás után kiűrtettek.

Li ur csodálkozott a francziák magatartása fölött. *Ezelött*, — ugymond, — ha egy bajtársuk elesett, azt rögtön hátra vitték ápolás végett, míg most halottjaikkal mit se törődtek, sőt azokat lábakkal rugták félre. A khinaíak vesztesége mintegy 3000 ember: 1200 halott, a többi sebesült.

Li ur bemutatott két khinaí ruhába öltözött európaít, kik Liou táborában a francziák ellen harcrolnak. Ezeknek leírása után itélve a francziák nemokára *Tamsuiban* lesznek. A khinaíak, — így beszélték, — minden rendszer nélkül harcrolnak. Sűrűn egy csomóba állanak, mi által a francia golyó-szörők iszonyu pusztitást végeznek közöttük; ha valamelyiket hirtelen rettegés lepi meg s megfutamodik, — azt valamennyi követi. A sebesülteket nincs ki gonozza. Ott hevernek mind a fűben, szomoruan pipázgatva. Ha valaki kérdezősködik hogylétük után, némán nyitják föl öltönyeiket, mutatva az alattok tátongó sebet.

Meglátogattuk még a helytartót és a tanácsfőt, és sajnálkozásunkat fejezve ki, hogy Liou főhadvezért nem interviewolhattuk meg, este visszatértünk *Tamsuibá*.

FARAGÓ ÖDÖN.

A KIÁLLITÁSOK MULTJÁBÓL.

A jelen nemzedék tagjai már-már egészen természetesnek tartják, hogy minden jelentékenyebb helyen legyenek időről-időre kiállítások. A színházak és cirksukok mellett a kiállítások a legkedveltebb modern népmulatságok, melyekben a tanúságos és hasznos a kellemesel egyesül. Pedig a kiállítások egyáltalán nem régi keletűek. Igaz, hogy *Pompadour* már 1703-ban rendezett művészeti kiállitást, s nyoma van, hogy 1569-ben Nürnberg városában valódi mesterműveket állítottak ki közzemlére: mindamellelt tagadhatlan, hogy ezek csak kivételek voltak, a kiállítások a jelen században lettek gyakoriabbakká s tulajdonkép csak az 1851-ben tartott első nemzetközi kiállítás, Londonban, tette népszerűvé.

A kiállítások tulajdonképeni hazája Franciaország, az az ország, hol a szép és izletes mindenkor képes volt hódítani. Kezdetben csak Párisban, később azonban már a vidékeken is tartottak kiállításokat, s e század elejétől fogva mindinkább szaporodik számuk, ugy, hogy 1840 ig már több mint harminczrol van tudomásunk. A gőzerő alkalmazása az ipar különböző terén, a folyvást szaporodó vasutak által megkönnyített közlekedés nem csak bizonyos egyöntetűséget hozott létre az egyes nemzetek ipari működéésében, hanem egyuttal versenyt is támasztott közöttük. E század közepe táján már annyira fejlődött ennek tudata, hogy az 1845-iki londoni kiállitáson *Albert herczeg* már megpenditette a nemzetközi kiállítás eszméjét is.

Ez az első világkiállítás, melyre mintegy előkészületül az angolok két országos kiállításat rendeztek, fényesen sikerült. Magából Nagy-britanniából 7381 kiállitó jelentkezett, más európai államokból, különösen Francia- és Németországból, öszeveve szintén ugyanennyi. Nem mulatság volt a kiállítás még ekkor, hanem valóságos komoly tanulmány, melyben a közönség bámullattal, csodálkozással szemlélte a világ csodáit, az ipar, a művészet, a tudományok haladásának látható jeleit. Fogalma sem volt eddig az embereknek a világipar rendkívüli nagy haladásáról s nem ismerték az egyes nemzetek haladását sem. A kiállításnak rendkívüli haszna volt. Minden nemzet a másiktól új gépeket, új fogásokat sajátított el, izlcsük finomult s a beszerzési források ismeretesekké lettek. E kiállításnak tulajdonitják többek között, hogy Anglia kivitele ezután oly óriási arányokat öltött s ez szolgáltatott alkalmat az állandó iparmuzeumok s rendszeres ipariskolák felállítására is.

Az első világkiállítás azonban csak az ipar akkori állapotát mutatta, szükség volt új nemzetközi kiállításra, hogy a fejlődés észrevehető

legyen. Ilyet *Parisban*, 1855-ben rendeztek, azután ismét következett három, 1862-ben *Londonban*, 1867-ben *Parisban* és 1873-ban *Bécsben*. Ugy látszik sok is volt a jóból. Mind az egyes országoknak, mind a kiállítóknak jelentékeny költségeket okoztak a kiállítások s aztán, különösen midőn kitűnt, hogy a bécsi kiállítás tizenhárom s fél millió deficizáttal végződött, lankadni kezdett az érdeklődés a világkiállítások irányában s bár a bécsi óta nem kevesebb mint öt ily kiállítás volt (*Filadelfiában*, *Parisban*, *Melbournben*, *Sidneyben* és *Amsterdamban*, sőt, legalább névleg, egy hatodik is, *Fokvárosban*, Dél-Afrika csucsán, s jelenleg *New Orleansban*); mindezek közül csak az 1878-iki párisi tudott sikert felmutatni, a többi alapjában véve inkább csak helyijelentőségű volt, s idegen országok nagyon gyengén voltak képviselve rajtok.

A nagy világkiállításokról a következő főbb adatokat közölhetjük:

1851. Londonban volt	13,917 kiállító,	6,039,195 látogató.
1855. Parisban	23,954	5,162,330
1862. Londonban	28,653	6,212,130
1867. Parisban	50,226	9,826,000
1873. Bécsben	51,952	12,500,000
1878. Parisban	53,258	15,594,000

A nagy kiállításoknak jelentékeny baja volt az is, hogy rendkívül sokba kerültek. Mindenik kiállításnál valami rendkívülit, sohasem látott dolgot akartak bemutatni s míg az 1851-iki londoni kiállítás összes költsége sem ment 3 millió forintra, az 1876-iki filadelfiai kiállítás már 20 milliónál többbe került.

Sokkal kevesebbe kerültek s legtöbb esetben még jelentékeny hasznot is hajtottak a helyi és szakkiallítások s ezért ezeknek száma nem apadt, ellenkezőleg folyvást szaporodik. Már 1865-ben Európában nem kevesebb, mint harminczekét ily kisebb-nagyobb kiállítás rendeztett s ma már oly nagy számmal fordulnak elő, hogy alig van jelentékenyebb város, hol évenként ne volna egy-két kiállítás, sok helyen pedig, mint például nálunk is a műcsarnokban, s részben a köztereken, a kiállítások rendszeresen ismétlődnek.

Nálunk is meglehetősen régi keletűek a kiállítások. Kezdeményezőik nem kisebb ember volt, mint Kossuth Lajos, ki 1842-ben oly férfakkal szövetekezve, minők Eötvös József báró, Trefort Agoston, Nyáry Pál és mások, a hazai iparegyesület (a mai orsz. iparegyesület előde) nevében hívta össze s rendezte az első országos kiállítást 1842 augusztus 25-től ugyanazon év szeptember 21-éig az akkori redoutuban. E kiállításon 213 egyen 298 tárgyat tett ki közszemlére s a látogatók száma 14,425 volt. Azután még három országos kiállítást rendeztek *Pesten* (1843., 1845., s 1846-ban) s ezekkel egyidejűleg *Nagy-Szebenben*, *Győrött*, *Eperjesen*, *Kassán*, *Sopronban* és *Nagyszombatban* is voltak kisebb kiállítások (legnagyobb a soproni, 1847-ben, 296 kiállítóval).

A kedvezőtlen politikai viszonyok miatt a kiállítások ezután jó hosszú ideig szüneteltek s csak itt-ott tartottak egy kis helyi kiállítást, főképp gyümölcs, dohány, ló s más gazdasági czikkék bemutatására. Az 1864-iki zágrábi kiállítást kivéve, melyen azonban a tulajdonképeni Magyarország képviselve nem volt, egyetlen sem lehet nagyobb szabásúnak mondani. Végre az új alkotmányos élet, s még inkább a régi ipart lenyűgöző czéhrendszer eltörlése megteremtette az országos kiállításokat is. A budapesti előtt három ily kiállítás volt, *Kecskeméten*, *Szegeden* és *Székes-Fehérvárt*. A *kecskeméti* még igen szegényes volt, összesen 575 kiállító részvételével, kiknek tárgyai a református főiskola termében kényelmesen elfértek. *Szegeden* a kiállítási czélokra vett realiskola mellett már építeni kellett. *Székes-Fehérvárt* egész kis várost állítottak föl a kiállítás számára s a *budapesti* végre oly nagy, hogy tárgyai száma körülbelől egyenlő az első londoni kiállításra beklüdtöttekkel s az eddig tartott országos kiállítások között (holott a legutóbbi 5 évben is tizenkét ilyen volt) csak a múlt évben tartott turini kiállításon volt több kiállító, mint a mennyi *Budapestben* van.

Gelléri Mór «A kiállításokról hajdan és most» című könyvében, melynek adatait használtuk föl e közleményben, táblázatos kimutatásokat is közöl a mi országos kiállításainkról, más országos kiállításokkal összehasonlítva. Ez adatok közül közöljük a következőket:

Kiállítás ideje és helye.	Beépített terület méter.	Kiállító szám
1872. Kecskemét	2,310	575
1879. Szeged	5,400	2,227
1879. Székes-Fehérvár	7,500	2,778
1880. Bécs	23,000	1,500
1882. Triest	21,000	3,158
1884. Turin	132,000	18,000
1885. Budapest	300,000	12,000

Az eddigi országos kiállítások általában jövedelmezők voltak s ez igen sok szak- és helyi kiállítás rendezését vonta maga után, nevezetesebbek köztük: a történelmi és régészeti kiállítás *Budapestben* (1876), a könyvészeti kiállítás ugyanitt (1882), az ötvös-műipari ugyanitt

AZ ELSŐ MAGYAR IPARMŰKIÁLLÍTÁS.
II. *

Hogy első iparműkiállításunk vázlatla lehetőleg kidomborodjék s az egésznek képe legáltalább lényegesebb vonásaiban szemünk előtt álljon, részletesebben is ohajtunk annak tárgyival foglalkozni, hogy az ipar fontosságát méltatott nyilatkozatokból is következtethessünk a hatásra, melyet az a nemzeti ipar fejlődésére gyakorolt.

A vasipart négy gyár képviselte: a *munkácsi uradalomé*, a *ruszkiabányai gyártulajdonosoké*,

és gyártás monopoliumát s biztosítva ország-szerte a verseny szabadságát, úgy hogy mindenki ott vehette a tenyésztésre szánt petéket, a hol akarta és azok eladásában is szabad keze volt. E nagy kereskedőház valóban méltánylandó érdemet szerzett magának a hazai selyemtenyésztés terén. Olaszországból avatott munkásokat hozott, kik gyakorlatilag terjesztették a nép között, jutalmakat tűzött ki, a tenyésztésre vonatkozó népszerűleg írott könyveket osztattat ki a hazában divó nyelveken ezer meg ezer példányban. S az eredmény az lőn, hogy míg a királyi kincstár 1826-ban átlag csak 17

dött mutatványpéldányt. E négy gyár közül a *Smith-Meynier-féle* fiumei gép-papirgyár ezüst-émlékpénzzel lőn kitüntetve. Az ország közel 60 üveggyárját három képviselte a kiállításon. *Pichler Antal*, gr. Forgách Antal gömörmegei *kokovai* hutájának bérleje, ezüst-émlékpénzt nyert. Ugy tiszta fehér, mint színes és domboruan aranyozott darabjai, bátran versenyezhettek a csehországi üveggel. A közönség izlését azonban mégis jobban kielégíté a külföldi gyártmány s egy pesti jólelkű kereskedő úgy fogott ki a külföldieskedőkön, hogy a kokovai üveget cseh üveg

eredeti festékedzéssel díszített szaru-műveit, kit ezért s a vegyészett körébe vágó egyéb küldeményeiért ezüst-émlékpénzzel tisztelték meg. Szaruból készült vadászakurjai, lőportartói, poharai, stb. a kiállítási látogatóknak megeredémet figyelmét s vásárlási kedvét ébreszték föl, sőt műveinek híre a külföldre is eljutott és készítőjük a lipsei iparműkiállítás igazgatójától felszólítást nyert, hogy oda is küldjön darabokat. Cornides szabadkézzel csinálta rajzait a szarura s színezésüket az általa feltalált festékedzéssel olyan tartósan eszközle, hogy nem lehetett lemosni, sőt kivakarni sem.

A gyufagyártás terén ismert nevű Irinyi János — akkor a kir. tábla hités jegyzője — különféle vegytani gyujtószerkeket, kéntelen gyufát, dörzstaplót stb. állított ki és a műbírák vegyészeti képzettségét dicsérő oklevéllel méltányolták. Ugyanerre érdemesítették az első magyar pezsgőgyártók, *Schönbauer* és *Fischer* Pozsonyból. Ezek már korábban egy képzett fiatal embert küldtek Franciaországba, ki a Champagne egyik gyárában, mint közönséges munkás, néhány év alatt az egész kezelést gyakorlatilag eltanulta.

Kirner és fia pesti puskamivesek ezüst-émlékpénzt nyertek ama közölszeres méltánylásául, melyet jeles fegyvereikkel nem csak a hazában szerettek, hanem utat nyitottak azoknak külföldre, Konstantinápolyba és Angliába is.

Kiváló figyelmet érdemeltek a posztó- és gyapjuszövetek is, mint a melyekért évenként 17 millió pengőforintot adott ki az ország. A szükségletet a hazai gyárak részéről egyelőre fedezni nem bírás tudata az iparműkiállításról kiadott «Jelentés» szerkesztőjével az öreg Franklin szavait mondatja el, ki az angol alsóházak az feleli: «Polgártársaim büszkeségüket helyezik abba, hogy kopott, foltos kabátot hordjanak mindaddig, míg magoknak újat lesznek képesek gyártani.» És azután folytatja: «mivé lett volna Franklin polgártársainak szándékuk, ha e helyett azt határozták volna, hogy vesznek honi posztót, ha mindjárt kapnak s ha az színtoly szép, jó és olcsó lesz, mint a legszébb, legjobb és legolcsóbb külföldi?» Akkori posztógyáraink voltak a jó hirben álló *gácsi* mellett: Mayer Károly Pápa, a kassai szegények-házáé és a pozsonyi; de gynevezett posztótakácsok az országban számosan találattak. A feldolgozott gyapju alig 2000 mázsa, míg csak maga Reichenberg két gyárban évenként 25 ezer mázsát dolgozott föl.

Igy azután nem lehet csodálni, ha az első hazai iparműkiállításra posztót végekben csak a *gácsi* posztógyár s a *kassai* növegyelet által fenntartott szegények-háza küldött. Az első ezüst-utóbbi pedig bronz-émlékpénzt nyert. Együttal pedig a kassai növegyeletnek és elnöke, gróf Forgách Máriának a bírálók halájjukat s köszönetüket nyilvánították s ünnepélyesen kijelentették «miként a kassai szegények által készített 3 vég posztó a legtisztább emberszeretettel párosított industriális érdem műve».

Asztalos-műveket tizenötven állítottak ki, mi, tekintettel az idő rövid voltára, elég szép eredmény. A bíráló-választmány ezüst-érem-pénzzel jutalmazta *Steindl Ferencz* butorait, kinek mesteri kezéről tanuskodott a Duna hajait hasító nyolcz gőzhajó felszerelése is.

Hanky Mihály Pestről 62-féle magyarországi fából kirakott mozaik-képet és saját találmányu furnir-metsző gépen vágott fabortékokat állított ki s ezek a bronz-émlékpénzt szerették meg a szakképzett műasztalos számára, de a kinek kezdetben a legszebb reményekkel biztatott pályája — szerencsétlenség szakadatlan láncolata lőn. Alig hogy fölállítá Káposztás-Megyeren saját szerkezetű fűrészmalmát, egy pár rendkívül száraz év víz nélkül hagyja, — majd áthelyezi Vác mellé Verőczére s ott egy felhőszakadás mindenét elsöpri. De ezzel még nincs vége a keserű pohárnak és a vállalkozó szellemű férfiú egyszer csak azon veszi észre magát, hogy vagyona csőd alá, s maga pedig az asztalosműhely gyalupadjához került.

A bórüpart képviselt négy gyár közül *Gollenhoffer György* ezüst, *Witkowszky Mihály* bronz-émlékpénzre érdemesített. Gollenhoffer a bronzszerésnek egészen új módját találta fel s míg a régi eljárás szerint a nyers bőr feldolgozása, cserézése 150—200, sőt esetleg több napot igényelt; ő az egészet *elvégezte* 30 nap alatt. S miután találmánya titkát elméletileg es

AZ IPARPALOTYA FŐBEJÁRAT FELŐL.

AZ ORSZÁGOS KIÁLLÍTÁSRÓL.

Dörre Tivadar eredeti rajza.

(1884), országos nőipar-kiállítás 1881-ben *Budapestben* s azután több vidéki városban, így 1884-ben *Újvidéken*; vászon-kiállítás *Kézmárkon* 1880-ban, stb. Gelléri könyve hazánkban 1857-től a múlt évig harmincznégy kiállítást számlál föl, a mely szám bizonynyal eléggé nagy. Még örvendetesebb, hogy e kiállításokat még a kisebb városokban is gyakran látogatta 10—15 ezer ember s a legnagyobb részének volt némijövedelme.

A budapesti kiállításnál, mely a magyarországi összes eddigi kiállításokat messze felülmulja, a kiállítás anyagi sikerére a sok milliónyi kiadás miatt számítani is alig lehet, de hogy az erkölcsi siker meglesz; azt mindnyájan ohajtjuk s reméljük.

a *szilvási* vasgyár és a *pesti József-hengermalom* vasöntő-gyára. A munkácsi vasgyár öntvényei a bíráló választmány teljes elismerésével találkoztak s arany emlékpénzzel lettek kitüntetve.

Nyers selymet tizenegyen küldtek s első helyen arany-émlékpénzre *Hoffmann és fia* bécsi nagykereskedő-ház érdemesítettetett. E cég már 1799-től majdnem 1810-ig kezelte a selyembubó beváltását a kormány számára; majd 1827-ben a királyi kincstárral kötött szerződést, mely több ízben megújított egész 1847-ig fennállott s a selyemtenyésztés új korszakát nyitotta meg hazánkban, megszűntetve a beváltás

* Az első közlemény a «V. U.» f. évi 13-ik számában jelent meg.

krajczárjával fizette a gubó fontját, 1841-ben a beváltási ár átlaga már 34 krajczárra emelkedett s míg 1826-ban összesen csak 9600 lat tojás került az országban tenyésztésre, 1840-ben maga a Hoffmann cég 20,000 latot osztott ki, s míg a kincstári igazgatás idejében az egyed-áruság miatt alig akadt egyetlen magán nyers-selyemgyár az országban, az iparkiallítás idejében már mintegy 50 működött. — *Pecz Ferencz* pancsovai selyemfonó-gyártulajdonos ezüst-, *Lorenz Alajos* fehértemplomi selyemgyáros bronz-émlékpénzt, a *Radulovics testvérek* ugyanonnét dicsérő oklevelet nyertek.

Az akkor hazánkban létezett papirgyárak száma meghaladta a százat, de csak négy kül-

firmaja alatt hozta forgalomba, mert — mint hazai készítmény — nem talált volna vevőre! — A *Kuhinka-testvérek*, a *Zólyomgye*-ben levő *sziklai* kamarai huta bérleje, egy szabad kézzel készült, 110¹/₂ fontos remek óriás bilikomot állítottak ki, a melynek utánzására 100 darab arany volt jutalmul kitűzve. E műremekben négy közösrőlómester majd négy hónap-pon át dolgozott. A *Kuhinka-testvéreknek* volt akkor *Pesten* a legnagyobb terjedelmű üveg-üzletök, a felső Dunasoron két raktárt tartottak s évi forgalmuk 200 ezer forint felé járt. Érdemeik bronz-émlékpénzzel méltányoltattak.

A «vegykérek» között különösen kiemeltek *Cornides Lajosnak* a *Szepességről*, saját

gyakorlatilag igazolta a becsi politechnikumban: arra kizárólagos szabadalmat nyert.

A gépipar számára és terjedelmre eléggé képviselve volt ugyan, de fejlettségének a külföldön elért eredményéhez mérten mégis igen sok kívánnivalót hagyott hátra. A bíráló-választmány két ezüst- emléképenzt osztott ki; egyet a József-hengermalom erdművésze, Weither-Frigyes által kiállított orsócsavaros sajtóért s egyet Knutzen Henrik pesti gépműhelyéből kikerült hydraulikus sajtóért, ki jártas volt a műipar magasabb régióiban és e téren való képességét még Morvaország legelső gyárai is igénybe vették.

A hazai porcellán- s kőedénygyártást bemutatott: a kőmőzei és igloi gyárakból Wanko Daniél pesti kereskedő, Fischer Mór Herend-ről, D'André György a hunyadmegyei Batiszt-ról és a pápai kőedény- és porcellángyár. D'André aranyozott és ezüstözött fekete kőedényei annyira megnyerték a látogató közönség tetszését, hogy minden darabja elkelt s a műbirák a tulajdonos érdemeit bronz-emléképenzrel méltányolták. A még ekkor csak 4 éves herendi gyár készítményei a kiállítás valódi díszére szolgáltak s különös figyelem tárgya volt egy 29 hüvelyk hosszú aranyozott tál, a Balaton izletes fogasainak feltalálására szánva, mely a külföld legelső porcellángyárainak is becsületére szolgált volna, továbbá a hercegrímás jól talált arczképeivel ellátott gyertyafény-erőny transparent porcellánból. A kiállító méltán megérdemlé a bronz-emléképenzt.

A kiállítás igazi mesterműve volt a Kassai Lehrner János bronz-emléképenzrel méltott órája is, mely egyszeri felhúzással egy hónapig járt. Volt rajta másodpercz-, nap-, hét- és hónapmutató. Ez utóbbi maga az óra szabályozta, s azon hónapokban, melyek 31 napnál kevesebbet számlálnak, a mutató a feles számokat átugrotta, s mindez oly szabotossággal történt, hogy járását még a szökő év sem zavarta meg. Az V—VII számok fölött elnyúló félkör ama perczkülönözetet mutatta, mely az év különböző szakaiában a nap és óramű szerinti idő között van, — s végre egy kompenzacionális szerkezetet a légváltozásnak az órajárás pontosságára gyakorolt befolyását ellensúlyozta.

Grund Antal talpárvas helyett faszeggel készített csizmáiról és cipőiről az iparegysület azért nem mondott ítéletet, mélt annak becését és érdemét igazolni a gyakorlatlót várták.

A bíráló-választmány a rendelkezésére álló 5 rendbeli kitüntetésből kiosztott 5 arany-, 15 ezüst-, 29 bronz-emléképenzt, 31 dícsérő oklevelet, 36-an pedig méltányul elismerésre érdemesítették. Ezek átadása azon év decz. havának 26-án történt Pestvármegye disztermében. A már magában véve is megható ünnepélyen résztvettek a hatóságok, az iparegysület elnöksége, a rendezők, az érdekelt kiállítók és az érdeklődő közönség. Az ott uralkodó emelkedett hangulatot csak fokozták az ipar fontosságát méltató hazafias nyilatkozatok s ezek behatása alatt fogamzott meg a *védegytel* eszméje, a hazai ipartárgyak istapolása czéljából. Az első magyar iparműkiállításról pedig Kossuth Lajos irt örökbecsű *„Jelentést,* az iparegysület igazgató választmányának megbízásából s hogy a közönség érdeklődését még inkább főlébrészze, egy-két fontosabb iparágnál a statisztikai és történelmi adatokra is kiterjeszkedett, s egy pár jelesebb hazai gyár részletesebb ismertetése mellett a maga mély belátásra valló ohajtásának is hangot adott. Ez a jelentés szolgált irányadóul, s nagy-részt forrásul a mi vázlatos ismertetésünknek is.

Az iparműkiállítás a honi készítmények ismeretének terjesztése mellett rokonszenvet is ébresztett azok iránt s lépésről lépésre legyőzni segíté a *külföldi* gyártmány puszta nevének a közönségre gyakorolt varázserőjét, mely a hazai ipart még amaz időben arra a lealzó helyzetre kárhoztató, hogy idegen név alá kellett rejtőznie, ha vevőre akart találni. A kiállítás továbbá ösztönül szolgált védegyteleket alakítani, melyeknek tagjai honi kelmék kizárólagos viselésére kötelezték magokat. A haza lakosságának minden rétegében felpezsdült munkakedv, buzgalom a legszebb reményekre látszott jogosítani s biztatni, hogy már csak rövid idő kérdése lesz egy század hibáit, mulasztásait helyrehozni s a vagyonosság főforrását megnyitni. De alig néhány év, — és ismét fenéig kellett őríteni a csalódás csordultig felt poharát,

és hosszú időre volt szükség, hogy a megkezdett, de félbeszakadt üdvös munkát tovább folytathassuk.

HOMOKBÓL FONT KÖTELEK.

ANGOL REGÉNY.

Irta FRANCILLON R. E.

HETEDIK FEJEZET.

A félénk s a merész szerelmes.

Más vendég, ha úgy bántak volna vele, mint Quickset kapitányt, egy óráig sem maradt volna annak embernek a házáján, a kitől pofot s rádásul még gazember czímet is kellett zsebre raknia. Quickset kapitány azonban a legquakerebb quakeren is túltett a keresztényi türelem, s a világi hiábavalóságok föl sem vette dolgában, és tovább is megmaradt Hornacombeban a vele oly csudarul bánó Carew Feri vendége; elfogadta tőle az ágyat és az asztalt, s oly nyugodt képpel megetté ebédjét, s megitta sörét és borát, mintha semmi sem történt volna közöttük. S a mily természetfőlöti fensőbbet tanusított a vett megalázó sérelmek ellenében, ép oly érzékellennek mutatkozott az unalom iránt is. Gazdája szemben ült vele az asztalnál, de többé egy szót sem szólt hozzá, se nem kocizott vele, se nem kártyázott, sem mulattatásáról semmikép nem gondolkozott. Ő pedig sem olvasni, sem vadászni nem szokott, s így el sem gondolhatjuk, mivel tudta előlni az időt. Hogy Derrick Anikónál új látogatást próbáljon tenni, arra nem is gondolhatott, s így egyebet sem tehetett, minthogy jól evett, ivott, korán feküdt, későn kelt, s a nap felét elaludta. Mindamellett ott maradt, s úgy látszott, nem is gondolt arra, hogy nem illik továbbra is igénybe venni a szembeöltőleg kelletlenül nyújtott vendégszeretet.

Bizonyára lehetnek esetek, mikor a legtisztességes ember is egy ideig rejtőzni akar; ámbár hogy az angol hadsereg egy tisztje elfogadja valakinek a kenyerét, mit oly megvetőleg löknek oda neki, mint egy kutyanak, s ne másutt keresen magának rejtekhelyt, — alig érthető. Quickset kapitány azonban semmi érzékkel sem látszott birni a tisztesség ilyenét fölfogása iránt, s utóljára Carew Feri maga is el kezdte veszteni türelmét. Szerencsére volt egyéb mire gondolnia, az a kép, mely egész lelkét eltöltötte, s abból minden egyebet kiszorított: az Openshaw kisasszony képe.

Mivel töltötte Feri barátunk a napokat, azt inkább tagadólag lehet elmondani. Nem ment Derrickékhez, mert maga is szegyele némileg a történeteket, s röstelte, hogy Quickset kapitány azt hitte, hogy valami viszony van közte és Anikó közt, a ki végre is, szolgájának volt a leánya. Anikó jó leány volt, bizonyára, s annyal inkább kimélni kelle őt is a további magyarázatoktól. Bizonyos, hogy a leány némi helyet foglalt el az ő életében addig, míg az meg sem érdemelte, hogy életnek neveztesse; de most, mióta Openshaw kisasszonyt imádtá, egy más leánnyal még barátságot fentartani sem érezte illendőnek. Mindazáltal a faluba se ment, mert felt látogatást tenni a paplakon, a hol talán hírét vehették a Derrickéknél történeteknek. Nem is volt tényleges oka, miért menjen oda. A féltékenység nem győrtte, mert képzeln sem tudta, hogy oly anyagi teremés, mint Mabel, oly hitvány pribekét szerethessen, mint Quickset kapitány. Így tehát nem is tett egyebet egész héten, csak élt és gondolkozott. Ez ugyan nem sok magában, de elég oly embernek, a ki azelőtt, míg eszményképét meg nem találta, se nem élt, senem gondolkozott.

Végre elérkezett a következő vasárnap. S ha egész héten nem ment a házhöz, — nem mintha bátorsága hiányzott volna, de mivel a katona minél vitézebb, annál jobban dobog szive a gondolatra, hogy királynejával találkozzék, — gondolta, elmegy a templomba. Valószínűleg a lelkész gyámleánya is ott lesz, ott megláthatja, s templom után haza kisérteti. A szokottnál nagyobb gonddal öltözött föl Feri, hogy tisztességesen jelenhessen meg, de a mint vasárnapi ruháját előkereste, boszankodva látta, mily disztelen és falusias legszebb öltözéke a Quickset kapitány finom, divatos, testhez álló ruháihoz képest. Az egészet valami házaló falusi szabó készíthette, s mikor Feri

most magára vette, s végig nézte magát a tükörben, boszusan kiáltott föl: *„Azt hiszem, annak az ördögös Quicksetnek úgy nőtt a ruhája a testén, mint a madárnak a tolla! Hogy áll rajtam ez a lebernyeg, mintha villával hányták volna rám! S én még azt hittem, mikor először vettem magamra, hogy csinos gyerek vagyok. De nem is a ruha hibás, hanem a ki benne van.„*

Carew Feri hiába zsörtölődött magában, Hornacombetól Stoke Juliótig senki meg se látta, s mikor a templomba lépett, ott sem volt senki, a ki öltözékét vagy magát bíralat alá vehette volna. Az igazat megvallva, most először volt a stoke-julioti templomban, de az, a kit ott keresett, most sem volt ott. Elvégeztek a fennálló éneket, Mabel még sem jött. Elvégezték a leült is, Mabel még sem jött. Tiszteendő Pengold ur fölment a szószekbe, s megint úgy kezdte, mint a mult vasárnap:

„Házasulandók hirdetteknk: Hale Cornelius, nőtlen ifju legény és Craddock Pöre, hajadon leány. Mindketten idevalók, — harmadszor hirdetteknk. Azért ha valaki tud valamit e házasság ellen, most szóljon: s jó dolgot tesz vele, mert a legény életterlen s a leányat nincs jó dolga, hogy hozzá megy. Egyiknek sincs semmije, s igaz a régi bölcs mondás: *Sine Cere et Baccho frijet Venus.* — Ma a házasság ellen akartam prédikálni, de annyi a mondani való e tárgyról, hogy még egy hetet rá kell szánnom, míg mind összeszedem. Most azért Isten nevében elbocsátom a gyülekezetet.„

Mivel Openshaw kisasszony a lelkes beszéd alatt sem jelent meg a templomban, Carew Feri őszinte halálával viseltetett Pengold lelkész iránt, hogy elengedte hallgatónak a prédikációt. Rá nézve legalább egész fölőleges volt, hogy mikor a lelkészt hazakísérte a templomból, s ez szegre akasztva kalapját és köpenyét, őt azonnal egy pohár sörről kínálta meg, így mentegette magát a mellett:

— Igazán, sajnálom, hogy nem prédikáltam ma, de annyi dolgom volt a héten, hogy nem értem rá a készülődésre. Remélem, barátja, a kapitány, nem költött önben valami túlságos várakozást szónoklatom iránt, mert ha jól emlékszem, a mult vasárnap is így volt. Ne higgye azért, hogy nem tudok prédikálni, ha akarok. Tessék hát, izelje meg a sörömet.

Feri, kezében a sörös pohárral, zavarodtan állt az asztal mellett. Alig tudta, hogy kezdje, a mit mondani akart.

— Remélem, — dadogá, — hogy Openshaw kisasszonyt nem valami rosszullett vagy komoly baj gátolta a templomba jövetelben? — Mabel? Dehogy, ő soha se jár templomba.

Carew Feri maga se járt soha, de azért mégis rosszul esett neki a gondolat, hogy imádottja sem jobb keresztény nála. Gondolatát azonban nem fejezte ki, de Pengold ur, ugy lát-szik, kitalálta, mert így felelt reá:

— No hát, mert pápista. Ennyit tud élete történetéből, mert mikor a hajótörésből menekült, olvasó volt a nyakában, s rajta kereszt, és arra emlékezett, hogy anyja arról tanította imádkozni.

— És ön, mint lelkész, nem próbálta meg — . . . .
— Mit lehessen tenni egy leánnyal, a ki semmit sem ért a vallásból, s még latinul sem tud, a kine fogalma sincs egy syllogismusról, s a *barbaráról*.

Feri szegyenkezve érezte, hogy a syllogismusról s a *barbaráról* maga sem tud többet, s nem mert szólni.

— De végre is, mindegy! Én fölneveltem őt, s nem bántam meg. És most se bánám, ha jövőjeért nem kellene agódnom. De ha én felfordulok, a mi pedig holnap is megtörténhetik, egy ilyen kurta, vastag nyaku emberen, mi lesz a szegény leányból, mikor egy fillérje sincs. Ön pedig, Carew ur, tesszik nekem. Őn becstelenség ember, s igazi férfi. Nem olyan léhőtt, gézengúz fajta, mint az a kapitány, a ki az első látásra kiösmertem. Olyan ember, a ki a csipke-zsebkendőjét orra elé tartja, mihelyt egy malacot meglát, s mikor az istállóba hívom, hogy nézze meg a beteg vörös tehenemet, finnyáskodik, s a viláért be nem lépne oda, — az nem lehet az én emberem. Ön megalátja az utat disznó-ólamhoz és templomhoz, s azzal együtt szivemhez is. Tudja mit? Vegye el ezt a leányt, s addig is igya ki a sörét.

„FERI MEG MOST IS OTT ÁLLT AZ ASZTAL VÉGÉN.„

Feri még most is ott állott az asztal végén, kezében a sörös pohárral s zavartabban, mint valaha. Végre megis megemerkelte magát, s a poharat, a nélkül, hogy kiitta volna, letéve az asztalra, így szolt:

— Vegyem el? De hát ő, Openshaw kisasszony? Hiszen ha ő akarná, én volnék a legboldogabb ember a világon. De lehet-e ahhoz reményesség?

— Reményesség? Az akasztott ember, nyakában a kötéllel, az is remél. Én magam, ámbár stoke julioti pap vagyok, nem egyszer reméltem, hogy püspök leszek. Mi a ménkő? Ön, derék, csinos, fiatal ember, hornacombei földesur; ön ne remélne?

Szerencse, hogy a falak nem átlátszóak, s így Carew Feri nem tudhatta, hogy Openshaw Mabel kisasszony, mig ők róla beszélnek, szobájában nincs egyedül, s nem is olvasójával foglalkozik, ha nem a Quickset kapitány látogatását fogadja, s hízégeseit hallgatja.

Csoda-e, hogy oly leány, a ki Pengold lelkészén kívül alig ismert más uri embert, legföllebb Carew Ferihez hasonló falusi nemeseket, elvakítottan hagyta magát a Quickset kapitány fényes külső tulajdonai által? s hogy ez elég lelküimeretlen volt fölhasználni személyes tulajdonai varázsát, hogy a leánytól sétályban találkozást nyerjen, s magát általa a lelkész templomban vagy távollétében is elfogadtassa. Most is még templom alatt ide jött s elárasszotta a leányt bőbeszédü hazugságaival.

— Nem különöse, — folytatá, — hogy én, a ki az udvarnál életem, s minden grófnőt és hercegnőt ismerek, szivemet végre is e félreeső faluban kellett elveszítenem? De nem, nem esoda, a ki téged nem látott, angyal, az nem tudja, mi a női szépség! S a ki téged látott, elfelejté, hogy más nő is látott valaha. Oh, Mabel, elhiszed-e, hogy úgy szerettek, mint csak egy hős szerethet?

Mabel bármily hajlandó volt is a kapitányhoz, s kisebb kedvezéseket eddig is engedett neki, most mégis megrémült a toladódó tegezésen, s kikerültöleg felelt:

— Nem tudom mi lehet, a mi őnt hozzám kösse, s mégis, ha úgy nem volna, mértmondanék? A kapitány hűvel ragadta meg a leány kezét.

— Oh, csak egészen magaménak mondhatnának! De az lehetetlen, lehetetlen.

— S miért, ha szerez, — kérde félénken Mabel.

— Hát nem tudja kegyed, hogy bujdosó, üldözött vagyok, s rejtőzöm kell?

— Egy párbaj miatt, hisz az nem oly nagy bűn.

— De gondolja meg, hogy Anglia legmagasabb állásu emberének a tüdejét nyársaltam

át egyenes kardommal. Engem halálra keresnek. Hogy léphetnék én Pengold lelkész elé, s szólhatnék hozzá így: Én vagyok az a szerencsétlen, a ki lord N. vagy herceg M. tüdejét párbajban átszurta (bocsásson meg drága angyal, hogy a nevet ön előtt is elhalgatom), s most kérem öntől nevelt leánya kezét, adja reánk áldását. Kívánhatom-e azt egy lelkésztől, a ki egyszersmind béke-bíró, s így közzhatóságú személy, a ki a törvény üldözöttjeit üldözni, föl-jelenteni, vagy elfogni és elítélni maga is kötele? Vagy tehetem-e, összeházasítom-e lovagi becsületemmel, hogy az igazat tőle eltitkoljam? Soha, soha!

— Mit tegyünk hát? — kérde Mabel, kis kezét tordelve.

— Egyetlen menedékünk a szökés. Kövesen. A határ közel, gyors lovakon néhány óra alatt skót földről vagyunk, s ha onnan Pengold unak írok és mindent bevallok, ő fog leginkább örülni, hogy leányát a hadsereg egy bátor tisztjének oltalma alá helyezze tudhatja.

Mabel gondolkozott kissé. Quickset kapitány tudta a módját, hogy leányoknak ilyenkor egy percznyi gondolkodási időt kell hagyni; de nem is többejt ám egy percznél.

— Mire gondol kedves? — szakítá félbe a hallgatást.

— Pengold ur, — kezdé Mabel, — csak a minap is mondta, mennyire agódiók sor-somom, ha meg találna halni, mielőtt férjhez mennék.

— No látta, édes. Bizonyos vagyok benne, hogy Pengold ur utólagosan csak helyeselné tettünk.

E pillanatban az előszobából a lelkész erős hangja hallatszott be, a mint vendéget kikísérve a cselőnek kiáltott, s kérdezte, itthon van-e Openshaw kisasszony, s elfogadhatja-e a Carew sqiiret?

Mabel, ha vak nem lett volna, észrevehette volna, hogy Quickset kapitány a sqiire neve hallatára elsápadt.

— Meg kell kimélnem a lelkész urat, hogy ez grában itt találjon. Isten veled, drága életem. Egy szót, egy betűt se arról, a mit együtt beszélünk. Holnap a szokott helyen találkozunk.

Erre hirtelen megcsókolta a leány arcát, s a nyitott ablakon oly könnyedén kiugrott az utcázra, mintha ott volna a rendes kijáró.

A PISZTRÁNG.

A pisztráng az én kedvenc-halam: de nem a táiban, hanem kinn a hegyi kristály-tiszta patakok zsembékjében, a füz- és égerfák gyökeres árnyékában, köves bemások mélyében, padmalok alatt, a csergedező patak fenekén, a hol órá hosszat gyönyörködhetem kecseljes mozdulataiban, figyelemmel kísérhetem lesbe helyezkedésének minden mozzanatát, merészmozdulatlansággal összekötött rendkívüli nagy és kitartó türelmét. Jaj nekem ilyenkor, te kis szunyog, ha tánc közben annyira megfeledkezel magadról, hogy vékony hossa lábád a víz felületét éri, — mert egy villámsebes szökkenés, egy víz-loccsanás, és te megszüntél táncszolni. A pisztráng azonban mintha mi sem történt volna, ismét helyére tér, várja merev mozdulatlanságban az újabb prédát.

A pisztráng, a halak közt, nem csak különöz, de egyszersmind inyenc is. Ugy szólnán minden hónapban más ételmekkel él. Midőn lesben áll, a kis szunyog, a füz- és égerfáról a vízbe hulló apró bogárka, pille a zamatos falat; — ha a patak szélére húzódik, akkor izletesebb a glisza a szunyognál, a kabóca a bogárnál, a légy a pillénél; midőn azonban sem lesben nem áll, a patak szélén sem csizkál, hanem mélyebb helyre húzódik: akkor kizárólagos eledele a megpuhult fagacska, gyökérdarab, bomlásnak indul növényi részek, és az emésztes könnyebb lefolyása czéljából porzóserü parányi homokszemek, kisebb-nagyobb mennyiségben, a szerint, minő és mennyi étellel van tele a gyomor.

Hiába dobunk tehát é kedves, igazán okos kinézésű hal élébe felkészíté a szunyog-fogdosás idejében. Uszonyai meg sem billennek rá, ott áll mozdulatlan merevségben, mintha kővé vált volna, a fenék felett. — Ennek folytán a ki kevésbé ismeri a pisztrángt az időszaki természetét, azt hihetné félő, hogy falánksága csupa ráfogás, mert hiszen meg sem mozdul. Éles tekintete csakhamar átlátja, mi van a horgon, de lenne csak rajta szunyog: azonnal megfogtná magát.

Nagy falánkságával csak felénksége hasonlítható össze. Elég, ha árnyékunk esik a vízre, már menekül. Ez az oka, hogy a pisztráng-horgászának, ha eredményt akar elérni, mielőtt a vízbe dobta volna műlgyét, első és mulhatatlan kötelessége az, hogy fedett helyen vegyen állást, mert ellenkező esetben minden fáradsága gyümölcstelen fog maradni.

Több körülmény arra mutat, hogy a pisztráng ragadozó, hussal is él; mindazonáltal eddigi minden figyelem pozitív eredményre meg nem jutható; de hiszem, hogy végre is czélt érhetek. Villámgyors mozdulata, széles szája, tömérdek apró fogai, a ragadozó halak természetére mutatnak.

A csukát összehasonlítva a pisztránggal, azt fogjuk látni, hogy mindkettőnek széles nagy szája van, telerakva apró, éles foggakkal, hidegen asztalra terítve pedig mindkettőnek husa bizonyos szelletekre, lemezkekre szedhető szét, és e mellett még sajátos roppog keménységgel is bír.

A csuka ragadozó természetét e napokban is volt alkalmam láthatni. Ném vett február hó 28-án egy kiló súlyú darabot, mely a Bodrogból került fel az igloi piacra. Fölfejtvén, egy 13 centiméter hosszú és 5 centiméter széles potykat, még pedig teljesen ép állapotban, talál-tam benne, fejfel a csuka farka felé fordulva, mely körülmény az orvítámadás eshetőségét tökéletesen kizárja.

Ha tekintetbe veszünk azt, hogy egy 13 centiméter hosszú, 5 centiméter széles hal mily nagy ellentálló erőt képes kifejteni a vízben, ama föltevésést kell elfogadnunk, miszerint minden ragadozó hal villámgyorsan kapja be áldozatának a fejét, s apró éles fogaival addig tartja szorítva, míg az áldozat bizonyos kábultságba esik, és a ragadozó csak azután végez teljesen vele. Hogy e föltevés bir némi alappal, azt tapasztaltam a kis potykánál is; mert míg testén semminemű külsérelmet fel nem fedeztem, addig a fején több oly pont volt, a honnét nem csak a bőr hiányzott, de sőt a vékony koponyacsontok is meg voltak támadva.

A Szepességen, Gömör-megyében, még csak a közel múltban is minden hegyi-patak *gadzog* volt pisztrángokban, kosárszámra lehetett akár halóval, akár horoggal fogni; ma azonban már

annyira megfogyott, miszerint félni lehet, hogy tökéletesen kipusztul.

Mindazon hegyi patakokban, melyek közel esnek látogatottabb fürdőtelepekhez s turisztikai utakhoz, a pisztrángok szaporodása teljes lehetetlen. A Szepességét e tekintetben komoly baj fenyegeti, a mennyiben a turista-forgalom évről-évre mindig nagyobb arányokat ölt, ennek folytán a fogyasztás is nő. Ezt tudva kezdik több helyen a mesterséges haltenyésztést üzni.

Egy szenvedélyes és kitarító horgász maga is nagy pusztításokat vihet végbe a pisztrángok

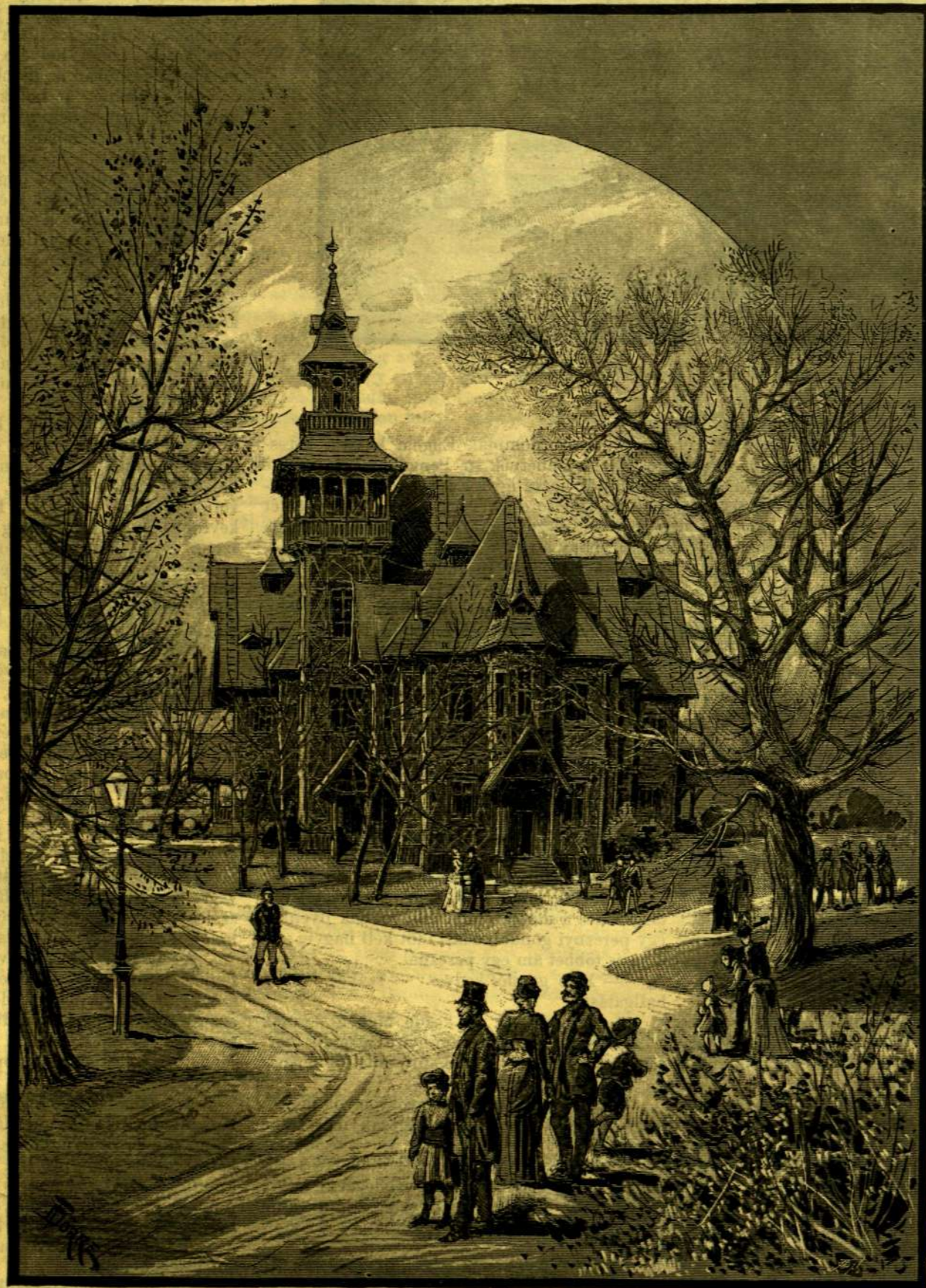
helyezhet el alkalmasnak kinálkozó helyen; mégis azt tapasztaljuk, hogy a természetben a szabadon kikelt apró pisztrángok száma elenyésző csekélység.

Az ikra elhelyezésének napjától kikelése idejéig számos megsemmisítő körülménynek van ugyan kitéve, mindazonáltal én mégis azt gondolom, hogy a teljes pisztráng termékenyítésének hiányosságában van a legnagyobb hiba, vagyis más szóval: öt ikra termékenyülése mellett 95 marad terméketlen. Ha már most még ezen csekély százalékknak is keszrevesen har-

fekszük mind addig, míg a hólyag egészen fel nem huzódik.

El lehet tehát képzelni, hogy ha akkor, midőn a hegyi patakokban az ikra kikelése java folyamatában van, jön egy hatalmas zivatar s az áradat magával sodorja a tehetetlen kis teremtséket, s a nagy surlódás következtében a táplálkozásukra szolgáló hólyagocskák megpattan, e körülmény halálukat vonja maga után.

Ezek folytán én a pisztrángok tenyésztésének legkönnyeb, de egyszerűen legbiztosabb módját a gátrendszerben látom. E rend-

ERDÉSZETI PAVILLON.

Dörre Tivadar eredeti rajza.

AZ ORSZÁGOS KIÁLLITÁSRÓL.

sorai közt; hát a hol, mint a Kárpátok alatt, rendszeres sporttá fejlődött ki már eddig is a pisztráng-horgászat? Bizony nem esoda, ha egyik patakokat a másik után helyezik tilalom alá.

Magam is ismertem egy szenvedélyes pisztráng-horgászt, a ki, mihiylest elolvadt a hegyek közt a hó, felszabadult jégkérgé alól a hegyi patak, többet lakott kinn a fenyők alatt, a patakparton, mint otthon; addig-addig horgászott, folytatta pisztráng tanulmányozását, míg egy egész vidék pisztráng-állományát a megsemmisülés szélére vitte.

Öt-hat anya-pisztráng is tömérdek ikrát

czolni kell a létért, megérthető lesz a pisztrángok pusztulása.

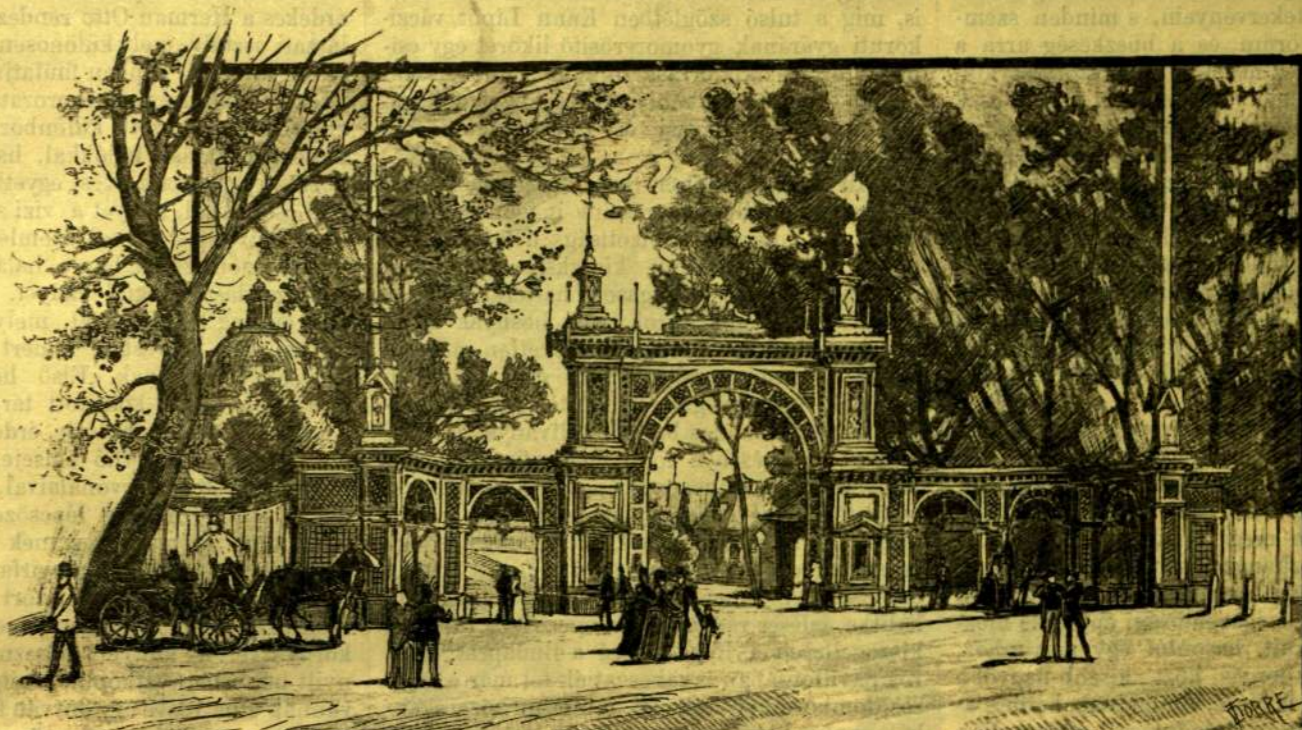
Mert bármilyen kedvező legyen is az elhelyezett pisztráng-ikrák termékenyítése s ezeknek tényleges kikelése, az élet örömeiben mégis csak igen kevesen fognak részesülhetni közülök.

Az ikrából kikelt kis pisztráng igazán sajnálatraméltó, tehetetlen teremtsé. Az ikra kezdetben megduzzad és tisztá, átlátszó lesz. Először képződik a fej, ezután a gerincz, de olyformán, hogy a hólyagszerűvé vált ikra a gerincz alatt függ, és ebből, mint élelmi forrásból, táplálkozik a parányi kis halacska, de szabad mozgását tökéletesen megnehezíti, ennek folytán oldalvást

szer kevés munkás kéz mellett is eszközölhető, miután a hozzá szükséges anyag, kő, föld, fa, mind a helyszínen található. A gátrendszer hathatós akadályára van a sebes lefolyásnak, és úgy a gát fölött, mint közvetlen a gát alatt, a pisztrángok tenyésztésére a legbiztosabb helyek keletkeznek.

Hogy a gátrendszer mellett szép eredményeket lehet elérni, mutatja az is, hogy gróf Andrassy Manó nagy kiterjedésű erdőbirtokain a pisztrángok könnyebb tenyésztése céljából a gátrendszer mindenütt sikeresen alkalmaztatik.

VIDONYI JÓZSEF.

AZ ORSZÁGOS KIÁLLITÁSRÓL. — A FŐBEJÁRAT A STEFÁNIA-UT FELŐL. Dörre Tivadar eredeti rajza.

rendelkezésére, melyet a jövő év elején fog e célra alakított külön bizottság a magyar szövöpar terjesztése, fejlesztése és biztosítása érdekében fölhasználni.

De gróf Zichy Jenő érdeme nemcsak a buzditásban és serkentésben, és nemcsak abban áll, hogy össze tudja gyűjteni és tette indítani a a meglévő erőket, nem is csak abban, hogy ő maga is buzgón, lelkesen köremüködi akár vezérszerep, akár a közkatona szerepe jusson neki: hanem áldoz is. A támogatásra valóban méltó hazafiás, kivált ipari czélok mindig kész maecénásra találak benne. Csak a legutóbbi napokból említhetjük föl, hogy az orsz. nő-iparegyesület (melynek ő másodelnöke) nő-ipariskolája számára saját költségén egy újabb közös munkatermet rendeztetett be; szövöszékekre 500 forintot adományozott; az orsz. iparegyesület vezetése alatt álló ipariskolák tankönyveinek olcsóbbá, illetőleg az iparos-tanulók számára hozzáférhetőbbé tételére 1000 forintot adott.

Tavall történt az országgyűlésen. Az országos költségvetést tárgyalták s szóba került az ipariskolák országos szerve elterjesztése. A miniszter hivatkozott az ország szomorú pénzügyi helyzetére, mely, fájdalom, lehetetlenné teszi, hogy a kormány e minden esetre kívánatos, sőt szükséges kérdésben annyit tegyen, a mennyit óhajtaná. Nincs rá elegendő pénz, legalább nincs ez idén. Ekkor fölállt gróf Zichy Jenő s kifejté, hogy egy oly fontos kérdésnél, melyen az ország anyagi fölvirágzásának érdeke dülhet el, néhány ezer forint egy háromszáz milliós budgetben komoly akadály nem lehet: kijelenté, hogy ő a vidéken létesítendő ipariskolákra kész 12 ezer forintot áldozni a magáéból, ha a miniszter megígéri, hogy már a legközelebbi évben s azon túl minden évben, a mig szükséges lesz, az országos költségvetésbe ugyanennyi beállítva lesz.

Ime, egy fölshóllás, mely az ipariskolák ügyét biztosította. Ha ez «Széchenyieskedés», — akkor csak óhajtanunk lehet, hogy minél több utánzója lenne.

Zichy Jenő áldozatkészsége egyébiránt nem csak a szorosabb értelemben vett iparra, de a műiparra és művészetekre is kiterjed. Kastélyai-ban egész gyűjtemények vannak a legtehetségebb magyar festők műveiből s nem mulik el tárlat, melyen ő jelentékeny vásárlásokat ne tenne.

Igy győzte le az ipargróf a fitymálók és gunyolódók seregét, így szerzett törekvéseinek elismerést, így lón az ország egyik legnépszerűbb

emberévé, az iparos- és munkás-osztály kedvezményé. Számos vidéki és fővárosi ipartársulatnak és egyesületnek lett tiszteletbeli tagja, elnöke. De bírja a többi osztályok tiszteletét is, minek fényes bizonyosságát vette, midőn az ország első választó kerülete, Budapest belváros, melynek egykor Deák volt képviselője, őt az országházába választotta. A korona is sietett elismerni közhasznú tevékenységét, midőn őt az évben valóságos belső titkos tanácsosává nevezte ki.

Hálás tere nyílt legújában a budapesti országos kiállítás rendezése körül. Mig az eszme a tervezettség stádiumában mozgott, Zichy Jenő, mint az orsz. iparegyesület elnöke, élénk részt

vett az előmunkálatokban; a mint pedig a kiállítás ügye a kormány kezébe került, ő, mint másodelnök, úgy az adminisztráció, mint a rendezés és buzditás körül igazi lelkesedéssel teljesíti tisztét.

Szóval, a hol tette van szükség, kivált az ország anyagi előhaladása terén, Zichy Jenő gróf mindig ott van az első között, hogy fáradhatatlanságával biztosítsa a jó ügy sikerét.

—rs.

A KIÁLLITÁS TERÜLETÉN.

Mire e sorok olvasóink kezébe jutnak, a kiállítás immár ünnepélyesen megnyitva adatik

Gróf Zichy Jenő.

Kozmata fényképe után.

nak valami nagyobb előszeretettel a liget egyik vagy másik része iránt, még nem választott új letelepülő helyeket. Inkább a kiállítás körül önzönlik, s nagy csoportokban áll a főkapuzat rácszata előtt. A magas deszkakerítésen sokasodnak a tarka színű hirdetések, vastáblákra festve. Egész sora emelkedik a póznáknak az utak mentében, ezek tartják a villamos lámpákat, a villamvezető, táviró, tűzjelző és telefon drótokat. Az utolsó pillanatokban assák le a zászló és czimertartó póznákat is, valamint az utolsó napon kezdtek hozzá az iparosarnok előtt egy nagy sátor emeléséhez, melynek akkor lesz rendeltetése, ha a kiállítás megnyitása kellemetlen időben történék. A «kellemetlen» szó épen most csak megszokott szólamód a váravart esőre.

A megnyitás május 2-án déli 12 órakor lesz. Lapunk akkor már kikerült a sajtó alól, s ekkép csak a megállapított sorrendet említhetjük itt föl.

Az ünnepélyre a külön meghívottak a kiállítási terület meghatározott helyét foglalják el. A nagy közönség is bebecsátást nyer a bérletjegyekkel, s a megnyitásra kiadandó 5 frtos jegyekkel. A trónörökös a király előtt érkezik meg, a király pedig 12 órakor. Az elvonulás a budai várakból a fürdő-utcán és Andrássy-uton történik, melyek zászlókkal, szőnyegekkel díszítést már csütörtökön megkezdtek. Ő felsége a király pavilonba lép, s gr. Széchenyi Pál kereskedelmi miniszter ott kéri föl a kiállítás megnyitására. Mikor ő felsége kilép a pavillon emelvényére, a Rodich-féle ezred zenekara az osztrák néphimnusz játsza. Rudolf trónörökös, mint a kiállítás védnöke, beszédet tart ő felségéhez, a mit az uralkodó viszonoz, s a kiállítást megnyitottnak nyilváníja, Tisza miniszterelnök pedig köszönetet mond. Az uralkodó a trónörökös, a király kíséretében levő főherczek, a külföldi hatalmak követei az udvari méltó ágak, miniszterek, az országgyűlés tagjai, a kiállítás bizottságának stb. kíséretében a nagy iparosarnokba megy, mialatt a katonai zenekar Liszt Ferenc koronázási indulóját játsza, a kiállítás területén levő harangok megszólalnak. Az iparosarnokba lépéskor a nagy orgonával idvözik ő felségét. A kíséret végig megy a csarnok, honnan ő felsége ismét a királyi pavilonba tér. Ezzel a tulajdonképeni megnyitási szervertánsnak vége lesz. Esős idő esetében a meghívottak a nagy iparosarnokban gyűlnek össze, s ott várják be ő felségét. A megnyitás után ő felsége és a többi előkelőségek megtekintik a kiállítás többi részét is.

A kiállítás területére 9 órakor kezdik bebecsátani a közönséget; 10 órakor már megnyitják a kiállítási csarnokok nagyobb részét, kivéve a nagy iparosarnokot, a műcsarnokot, az erdészeti csarnokot, s általában azokat, melyek a tulajdonképeni ünnepély színhelyéhez közel esnek. Délután 2 órakor az összes csarnokot megnyitják a közönség előtt, s egy forintos belépti-jegyekkel látogathatók. Különben a belépti-díj 50 kr., vasárnap és ünnepeken pedig 30 kr. lesz.

A kiállítás néhány külföldi udvar érdeklődése következtében meghaladja az országos kiállítás keretét. E kormányok megbízottakat küldenek tanulmányozás és tapasztalatok szerzése végett. Németországból Lucius porosz földmívelési miniszter is jelen lesz a kiállításon Wilnowsky kormánytanácsos kíséretében. A bécsi kormányt Falkenhaym földmívelési miniszter képviseli.

KÉPEK A KIÁLLITÁSRÓL.

IV.

(Az országos erdészeti pavillon. — A közalapítványok pavillonja.)

Az országos erdészeti pavillon hatalmas tornyával, eredeti alakulatával azonnal magára vonja a kiállítást látogató figyelmét; azonban Bukovics építész és Neuschloss testvérek e műve a lehető legteljesebben magán viseli rendeltetése jellegét is. Az egész fából készült és fakéreggel van díszítve. A királyipavillonból jövet, a földszinti első teremben az ő felsége által a gödöllői uradalomban elejtett 15 szarvas hatalmas agancsai vannak gazdag díszítéssel elhelyezve. A következő teremben Festetic Taszilo, Pálffy József, Nádasdy Ferencz grófok szép vadászati kiállítására foglal helyet, Huzella puskaműves vadászati szerek gazdag gyűjteményével. A tornyba vezető lépcső előtt Széchenyi Béla gróf agancskiállítására látható, a melyek közül különösen egy régebben Gödöllő vidékén és egy másik Ungvár vidékén elejtett szarvas agancsa kötik le a figyelmet. Innét van a benyúló a nagy erdészeti terembe, mely széles erkélyzettel van ellátva.

Jobbra emelkedik Rudolf trónörökösnek a vadászati zsákmányából álló felette gazdag gyűjteménye.

A medvétől kezdve az óvatos vidráig és felénk bagolyig képviselve van itt jóformán Európa erdeinek, szikláinak valamennyiféle vadja. A 37 darabból álló gyűjtemény festői

A BUDAPESTI ORSZÁGOS KIÁLLITÁS ÉPÜLETEI.

Albrecht főherczeg magyarországi uradalmának pavillonja.

Bányászati és építészeti iparosarnok.

csoportban fák és sziklakon van elhelyezve és mindegyik darabán fel van tüntetve, hogy a királyfi az illető vadat hol és mikor ejtette el. Az egészet báronyból készült gyönyörű díszlet koronázza, a közepén Rudolf trónörökös kiváló izléssel készült czimere. Ezzel szemben az ungvári fa-felgőz geréb 18 méter hosszúságú dombormintázata ragadja meg a figyelmet. E körül van a besztercebányai erdőgazdaság területén emelt «br. Kemény Gábor» és «Bedő Albert» nevű hatalmas uszatói gát mintázata. Kedves képet szolgáltat a Brassó város erdős vidékének dombor képe is. A Hunyad megyében fekvő iszkronyi fűrészminta a szakemberek különös figyelmére érdemes. A nagy közönséget azonban leginkább a felső-magyarországi bányapolgárság gyűjteménye, különösen a taplóból készült meglepően sikerült különlegességek, párnák, kalapok, takarók, cipők stb. fogják érdekelni. A zarnóczi m. kir. erdőhivatalból került csemetekert mintája, valamint a technikai legújabb haladások tekintetbe vételével készült magfejtő inkább a szakemberek csodálkozását hivatják kivívni. Általában tetszést fog azonban aratni az a gazdag gyűjtemény, mely plasztikailag tünteti fel a faszatást, a faszén-készítést, a mint az a felvidéken és Máramarosban szokások. Egy egészen új és érdekes világ derül itt fel a nagy közönség előtt. A terem közepén ágas-bogas fa emelkedik, a melyen az erdei madarak kitömött példányai elhelyeztetek el. A tornyba vezető lépcsőn jutnak az erkélyre, a hol a selmezi erdészeti akadémia dús kiállítására foglal helyet. A nagy statisztikai táblázat amaz öröndetes tényt konstatálja, hogy az intézet hatalmasan halad, gyorsaszik, főleg mióta a német tannyelvű intézetből magyar tannyelvű intézet lett. Az intézet számos érdekesebb érdekesebb eszköz és építkezés, fa és dombor mintázatát állította ki. Az erkélyzetzen vannak a csibani és absincsei nagy vízfogók domborképei, Koburg herczeg uradalmának gazdag kiállításai. Horvátország dombortérképe feltünteti a kincstári rengeteg erdősegek fekvésit

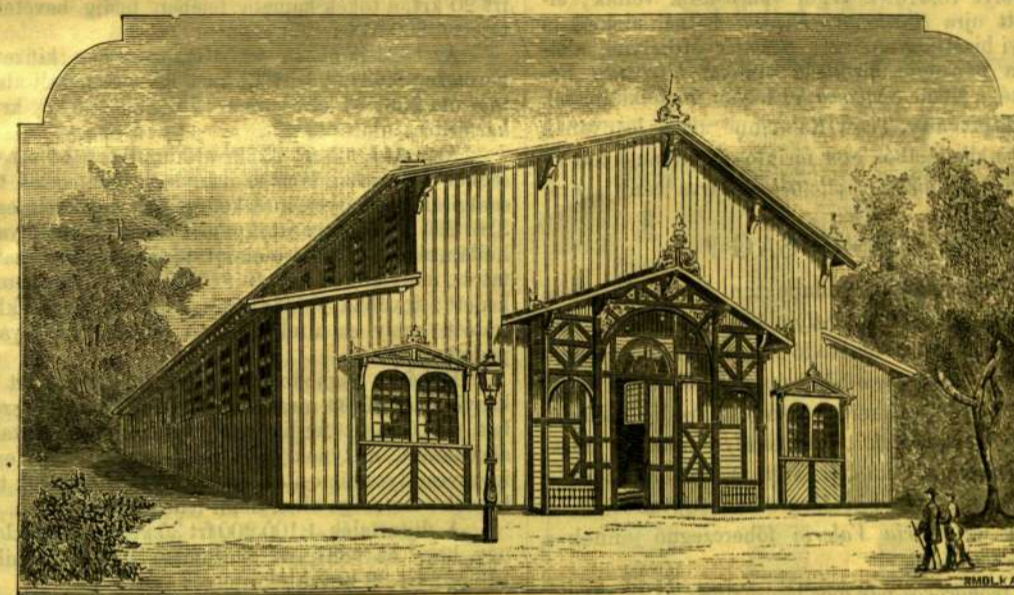
és terjedelmét. Az erkélyről a toronyba lehet jutni, a honnét a kiállításra, főleg annak déli részére oly kílátást nyerünk, a mely változatosság és a szinek, formák gazdasága tekintetében páratlan, s a mely körültekintés gyönyörét a látogatók soha elfeledni nem fogják.

A közalapítványok pavillonja (szemben a mezőgazdasági csarnokkal, a pénzügyminisztérium és a gróf Schönborn munkácsi uradalmi pavillonja között) a kiállítás északi felének legkedvesebb renye, valószagos bijou. A tervezetét — régi felvidéki magyar uradalmi ház mintájára — Schickel tanár készítette, az egész pavillon, melyet Engl A. pécsi cég épített, teljesen az alapítványi erdősegekből kikerült tölgyfából áll. A közalapítványok, u. m. vallási, tanulmányi, egyetemi alap, a Terezianum, Ludovikialap birtokai 171,054 gazdasági és 102,375 kat. hold erdős területet foglalnak magukban s mindaz, a mi ott terem, készül, található, az mind képviselve van. Mezőgazdaság, ipar, erdészet, bányászat, vadászat, haltenyésztés tekintetében itt Magyarország mintegy kicsiben, könnyen áttekinthetően bemutatva látható. A bejárattal szemben az alapítványi uradalom fából, Mátrai tanár rajza után, Engl A. pécsi cég által szilfából készült paraszt-butorok gyönyörű csoportozata köti le a figyelmet. Balra menve a pillis-maróthi erdősegek fából egybeállított három hatalmas faminta-album mutatja be az ott található lucz-, tölgy-, nyírfák feldolgozott példányait; itt láthatók: csutorák, hordók, taplóból készült ipareztikkek. A maga nemében páratlan Vadászffy Jenő farakart-gondnok gyűjteménye a fákra nézve kártekonny rovarvilágról. 12-féle fánál szemléltetjük, hogy az egyes rovarok mint jelentkeznek és minő kárt okoznak a kérgeken, a hánson, a törzsön, az ágakon, a leveleken; az egyes rovarok fel van tüntetve petefészekükben, mint hernyók, bábok, lepék, kifejűlött rovarok. Nem kevésbé érdekes és tanulmányos a znoivárallyai m. kir. egyetemi alapítványi haltenyésztési domborképe, a tenyésztett halak kiállításai mint

A BUDAPESTI ORSZÁGOS KIÁLLITÁS ÉPÜLETEI.

Horvát-Szlavonország pavillonja.

Külföldi szabadalmazott tárgyak csarnoka.

éretlen és érett ikrák, 40 napos halak, 1, 2, 3, 4, 5 éves kitömött pisztráng képében. Turóc- megye és a felvidék növényvilágát 350 db.-ból álló felette gondosan összeállított gyűjtemény mutatja be. A baloldali középtérsegen az alapítványi bányák termékei vannak, a csolnoki kitűnő kőszén, a kolosi márvány, mely a bécsi város-háza belső fel díszítésére használtatott, a mária-mintyzei kőve; a meglepően szép mészbreccziák, melyekből asztalkőveket lehet faragni. A híres és Trefort miniszter által legközelebb átkutatni rendelt, a fővárostól alig egy pár mérföldnyire, P.-Sz.-Keresztur mellett fekvő ugynevezett «Ördög-lyuk», óriási terjedelmű cseppkőbarlang is képviselve van cseppköveivel és az ugynevezett «denevér-guanó»-ival, a melyből a barlangban állított több százezer mm. volna lerakodva. A pavillon jobb szárnyában 176 különféle, az alapítványi jószágokon termett maggyűjtemény áll, a középső területen pedig ugyane magvak kalászaai festői csokrot képeznek, közbül fogva az 5 méter hosszú nádásból álló kévét, mely méltán fog bámulatot kelteni. Érdekes gyűjteményt képez az ugynevezett «gyógynövények» kiállításai is, a melyeket a nép részint házi gyógyszerül használ, részint gyógyszerterek részére gyűjt. Az egész pavillon közepén 138 db. fa-mintából pyramis emelkedik, a mely mintának az iparos megnézheti a fát természetes és kidolgozott formájában. A falakat köröskörül az alapítványi jószágok fekvését, termékeit feltüntető, kiváló műgonddal készült térképek fedik, ezek közt különösen érdekesek azok, melyek Buziást és környékét tüntetik fel 1810-ben, azután 1817-ben, 1839-ben és végre 1884-ben. E képek alatt vannak a buziási fürdőben használt szabadalmazott készülékek is. A Hoffman Sándor főerdőtanácsos által oly kiváló gondnal és izléssel egybeállított ezen kiállítás legfőbb díszét a tárgyak között e a fák elhelyezett kitömött állatok, madarak gyönyörű példányai képezik, a melyek mind amaz erdei, vízi vadakat mutatják be, a melyek az alapítványi jószágokon és pedig nagyszámban található.

A hazai bányászati és építési ipar külön csarnokban van bemutatva, mely kétezer m² területen 29 ezer frt költséggel épült. A bányászat és kohászat egyike legrégibb iparágunknak. Az adományozott bányatelepek közel fél-millió négyzetödméteret tesznek ki s Horvátország területén is meghaladják a kétszázezer m² métert. A bányai és kohómunkások száma mintegy 46 ezer. — Az építési ipar egész csoportját teremté az új iparágaknak: a cement, palafedel, papirlemez, facement-burkolat, az építési vasalás, légszesz- és csővezetékek, vízvezetékek, fűtési berendezések, világítási készülékek, szellőztetési berendezések stb. mind az utóbbi időben keletkeztek. Az építési nyersanyagok nagy tömege hazánk gazdag természeti kincseire vall, magának az építőművészetnek jellemzésére pedig legalkalmasabb a kiállítás, melynek száznál több kisebb-nagyobb épületei fennen hirdetik építési tervezőinknek, vállalkozóinknak és iparosainknak tehetségét, jó izlését, illetőleg nagymérvű versenyképességét. Az építési iparral foglalkozók száma hazánkban meghaladja a 61,000-et.

Szemközt ezzel van Horvát-Szlavonország kiállítási csarnoka, e két ország külön terményeivel és iparcikkeivel, különösen szép faiparral s világkereskedelmi cikkeket képező hordó dongáival. Ez 518 m² métert elfoglaló épület Bolle Henrik műépítész terve szerint 18 ezer frtba került.

A fővonaltól balra emelkedő kis fenyves oldalán Albrecht főherczeg pavillonját látjuk, melyet az uradalom mérnöki hivatala tervezett. E csarnokban, mely 130 m² métert foglal el, Albrecht főherczeg magyarországi uradalmának különféle terményei vannak kiállítva.

A kiállítás ama részében, mely a külföldi kiállítóknak nyitva állott, van a külföldi szabadalmazott tárgyak csarnoka. Ebben a külföldön gyártott legújabb találmányok és föfedezesek vannak kiállítva, melyek tanulmányozása érdekében áll. E csarnokot az orsz. bizottság építette Gregersen által 2212 m² méter területen 29 ezer frt költséggel.

K. IRNE LAJOS.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Kiállítási kalauzok. A kiállítás alkalmából számos utbaigazító könyv és füzet jelent meg. A külföld számára Svájcban Orell és Füssli zürichi cég adott ki német nyelven díszes és sok sikerült illusztrációval ellátott kötetet. Dobrowsky és Franke budapesti kiadók könyvét pedig már ismertettük, s képeiből is közöltünk. Ugyane cég «Budapest főváros és az országos kiállítás térképe» is kiadta, a főváros összes utcáinak, tereinek leírásával, a közlekedési, lovasuti, gőzhajózási, bérkocsizási, vendégfogadói árjegyzékkel, s általában a szükséges tudnivalókkal a fővárosban való járás-kelést és némi valótat illetőleg. A csinos kötésű könyv ára 30 kr. — A kiállítás nagy katalógusa, mely az egész kiállítást felöleli nemcsak tárgyainban, hanem összes termelési, előállítási viszonyaiban, nemcsakára szintén kikerült a sajtó alól. Mudrony Soma szerkeszti, s feltűnő hazánk egész gazdasági, kereskedelmi és ipartügyi lényegét. Hetven sűrűn nyomott ívet foglal el, s ára 1 frtban van megállapítva. — Hivatalos adatok alapján összeállított «Kiállítási Kalauz» is van, szerkesztették Balogh Vilmos kiállítási titkár, Toldy Ferencz kiállítási jegyző és Gelléri Mór az iparegyesület titkára.

E kiállítási kalauz a pesti könyvnyomdárszénvárosi társaság állította ki, 20 ivre terjed s 65 illusztráció is van benne. Francia és német nyelven is megjelenik. Első része honismertető közel Magyarországról általában, második része a fővárosnak van szentelve történeti vázlatokkal, és utbaigazító tudnivalókkal, mint az uti kalauzoknál szokás. Legnagyobb része a kiállításal foglalkozik, melynek előzményeit, történetét szintén adja, s a kiválóbb külföldi kiállításokról is megemlékezik. Az országos kiállítás szervezésére, csoport-beosztására, a térdíjakra, előadásokra stb. bő anyagot nyújt, s megtaláljuk a kiállítók statisztikáját, a jury szervezetét is. A kiállítás egész szabályzatát, az épületek költségeit, építőt stb. mind felmutatja. A térképen pedig sorrendet jelöl meg, mely szerint a kiállítás a legrovidebb idő alatt megtekinthető. A könyv ára 50 kr. Képeiből mai számunkban is bemutatjuk négy épület rajzát mai számunk 294 és 295-dik oldalán.

Képes útmutató a kiállításban és Budapesten, nyomtatta és kiadja Posner Károly Lajos. Tárcaalakú, keménykötésű könyv, szintén számos képpel és Budapest térképével. A fővárosban utbaigazító rész 67 oldal foglalt el; ezután következnek a kiállítás különböző bizottságainak névsora, a kiállítás ismertetése, a csoportok beosztásával, a csoportbizottságok felsorolásával, jegyzetnek való üres lapokkal.

Kiállítási útmutató, szerkesztette Sziklay János és László Elek, kiadta Lampel Róbert. Több mint száz lapon adja elő a tudnivalókat, s a kiállítás általános látképe van mellékelve hozzá; ára 40 kr.

Kossuth Lajos iratai összevont népies kiadásban. Kossuthnak három kötetre terjedő «Iratái»-t népies kiadásban, két-hetenként megjelenő füzetekben beosztja közre az Athenaeum-társulat. Az egész mff egy kötetbe lesz összevonva s az új kiadás rendezését Helfy Ignác vállalta el. Mindazon részletek, melyekben Kossuth maga beszél, a lehetőleg érintetlenek maradnak, úgy hogy a népies kiadás olvasói is a maga teljességében élvezhessék Kossuth Lajos mesteri irányú, utánozhatlan nyelvezete bájos szépségeit. Csak a diplomáciai okiratok és levelezések rövidülnek meg, másrészt a nyomás is sűrűbb. Kossuthra vonatkozó illusztrációk is érdekeseit az új kiadást, mely 20—25 füzetre terjed s egy füzet ára 30 kr. Az első füzet már elhagyta a sajtót, s közli Kossuth arczképét, angiai fogadtatásának képet, kéziratának mását. Kossuth a kiadáshoz szép előszót írt, melyet testvérilapunk, s «Politikai Újdonságok» ismertetett bővebben. Az olosó kiadás által Kossuth «Iratái» minél szélesebb körben eljuthatnak a nemzet tulajdonába. A füzetek megrendelhetők Budapesten, Mehner Vilmosnál.

Pázmány Péter művei. A budapesti egyetemi tanács a tudományegyetem megalapításának május 13-ára eső harmadfél-százados jubileuma alkalmából elhatározta, hogy az egyetem nagynevi megalapítójának, Pázmány Péter bíbornok-érseknek összes kiadott és kiadatlan latin és magyar műveit együttesen ki fogja adni. E határozatot Trefort miniszter is jóváhagyta, sőt az előleges költségek fedezésére 1500 frtot is utalványozott. A hittudományi tanári kar vállalkozott a művek kiadására, melyek erőteljes, mesteri nyelve oly nevezetes.

